

Familieblad Sparreboom

Jaargang 15 afl. 1

April 2004

Lente in Zuid-Limburg

Deze foto is genomen in Zuid Limburg door mevrouw Elly Sparreboom-Dammers.

Paasnummer met o.a.

Familiedag 2004 – Familieberichten – Persoonlijk verhaal van een Sparreboom
– Genealoog gezocht – Verzoek van de penningmeester – Hunselse belboom –
Op zoek naar de verdwenen middenstand – Genealogie – Limerick.

Familiestichting Sparreboom (opgericht 26 januari 1990)

Ere-Voorzitter Gerrit Sparreboom

BESTUUR:

Voorzitter: Trudy Schipper-Sparreboom

Secretaris: Ingrid Sparreboom

Penningmeester: Fred Sparreboom

Genealoog: Jan Sparreboom

Alle genealogische gegevens vallen onder verantwoording van
de genealoog Jan Sparreboom, tenzij anders vermeld.

Redactie
Familiëblad: Jan Sparreboom

Verzending: Fred Sparreboom

Dit Familieblad is het orgaan van de Familiestichting Sparreboom en wordt gratis
verstrekt aan de donateurs.

Nieuwe donateurs kunnen zich opgeven bij de secretaris en hun donatie overmaken
op gironr. 2792447 t.n.v. Familiestichting Sparreboom (€ 14,-- (f. 30,--) onder
vermelding van naam en adres.

Familiedag op zaterdag 2 oktober 2004 bij ICS, Leeghwaterstraat 6, 3316 EC Dordrecht.

ICS is de specialist op het gebied van producten voor vending, horeca en detailhandel. Op 2 oktober 2004 stellen zij aan ons hun pand ter beschikking, om onze familiedag te houden met als hoogtepunt een rondleiding door de fabriek. Van de oorsprong, de koffieplantage, tot in de verpakking wordt de versgebrande koffie van ICS zorgvuldig begeleid, zodat zij het beste kopje koffie kunnen garanderen.

Tijdens de rondleiding heeft u de mogelijkheid om zelf een smaaktest te doen met de in de fabriek versgebrande koffie.

Het programma ziet er als volgt uit:

10.30 uur	Ontvangst in het bedrijfrestaurant met koffie en cake
11.00 uur	Welkomstwoord van de voorzitter en verhaal van de genealoog
11.30 uur	Inleiding door de heer R. Koller, verantwoordelijk voor de inkoop en produktontwikkeling van de produkten koffie en thee.
12.00 uur	Lunch (lopend buffet)
13.15 uur	Begin rondleiding in 2 of 3 groepen.
15.00 uur	Afsluiting

Voor een ieder, die geïnteresseerd is in het product koffie is dit een unieke gelegenheid om bij ICS nader met dit product kennis te maken. Ook andere familieleden (kinderen - kleinkinderen – neven – nichten) zijn van harte welkom. Meldt u zich zo snel mogelijk aan : Stort € 15,= per persoon op gironummer 2792447 o.v.v. Familiedag 2004.

Openbaar vervoer: Dordrecht Centraal Station, elke 2 minuten over het hele uur een busverbinding nr. 166 naar ICS.

In onze zomereditie krijgt u van ons alle verdere informatie, alsmede de routebeschrijving (afslag 's Gravendeel bij het Mercure Hotel). Voldoende parkeerplaatsen aanwezig.

Wij rekenen op een grote opkomst!

Juul

Je was al jaren bezig te vertrekken
 Nu ben je dan echt gegaan
 Je leeft niet langer tussen hekken
 Je bent bevrijd uit dit bestaan

Wij blikken terug in deze dagen
 We zijn geroerd en aangedaan
 We hebben je altijd op handen gedragen
 Maar jij wilde liever niet boven ons staan

Je werd ouder, maar niet meer de oude
 Je raakte meer en meer verstrooid
 Kon op het laatst niets meer onthouden
 Maar wij, wij vergeten jou nooit

Djanko

Bron: Rotterdams Dagblad maandag 22 maart 2004

Familieberichten

Geboren te Groningen te 6 oktober 2003 Chiel Sparreboom, zoon van Mattias Sparreboom en Menke Wieringa.

6 oktober 2003 om 13.59 uur is geboren

Chiel Sparreboom

Hij weegt 3950 gram

Chiel Sparreboom

Zoon van:

Mattias Sparreboom

en Menke Wieringa.

Zoon van:

Leendert Adriaan Sparreboom

en Agnietje Bakker.

Zoon van:

Leendert Sparreboom 1915-1998

en Adriana Martina van Pernis.

Zoon van

Cornelis Sparreboom 1889-1985

en Trijntje Valster 1890-1982

Zoon van:

Leendert Sparreboom 1859-1949

en Maria Johanna Nieuwpoort 1861-1923

Zoon van:

Klaas Sparreboom 1826-1905

en Cornelia van der Graaf 1833-1905

Zoon van:

Pieter Sparreboom 1792-1859

en Geertruy Moog 1754-1857

Zoon van:

Leendert Sparreboom 1769-1821

en Klazina van den Berg 1764-1852

Zoon van:

Pieter Sparreboom 1716-1789

en Klaartje Huijzer 1727-1809

Zoon van:

Jan Pietersz Sparreboom 1662-1735

en Geertuy van Mullum 1683-1770

Zoon van:

Pieter Jan Arentsz. 1602-1675

en Jannigje Roocke ...-1661

Zoon van:

Jan Adriaenz. 1570-1625

en Haesge Pietersdr. 1570-1631

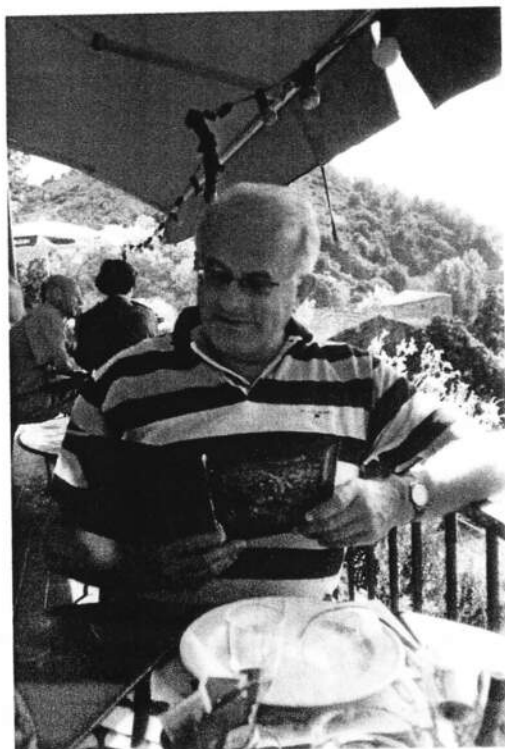
Zoon van:

Adriaen Adriaenz. 1540-..

Overleden te Ridderkerk op 10 januari 2004 Grietje Johanna Sparreboom-Oostdijk, oud 94 jaar, weduwe van Bastiaan Sparreboom.

Persoonlijk verhaal van een Sparreboom

In elke uitgave van ons familieblad laten wij een Sparreboom aan het woord. Deze keer is dat Bram Sparreboom.

Op de vraag van "koffie" Jan tijdens de laatste familiereünie in Schoonhoven, of er in één van de volgende nummers van het familieblad het een en ander over mijn persoon zou kunnen worden vermeld, heb ik uiteraard positief gereageerd.

"Koffie" Jan zou mij een keer interviewen en dat leek mij wel handig en eenvoudig en wellicht achteroverleunend ook wel het gemakkelijkst, mede omdat ik niet echt schrijversbloed in de aderen heb. Ik ben meer het type van "niet lullen maar poetsen" en "geen woorden maar daden"

Bij terugkomst van vakantie eind februari stond er een berichtje van Jan op het antwoordapparaat en na wat heen en weer getelefoneer, hadden we elkaar uiteindelijk aan de bel. Jan zou graag mijn memoires binnen enkele weken willen hebben, want dan zouden ze nog in het Paasnummer

meegenomen kunnen worden, een duidelijke opdracht dus en niks interview.

Welnu, mijn naam is Bram (Abraham) Sparreboom, geboren in Rotterdam op de Westvarkenoordseweg 207B tegenover het Feyenoord stadion op 1 oktober 1940 (made before, but born in the war – rekent u het maar na!).

Ik ben de tweede zoon van Arie Sparreboom en Schoontje van der Sluis (wat had mijn moeder een ontzettende hekel aan die voornaam! Ze werd dan ook doorgaans Sien of Sjaan genoemd). Zij is geboren in de Zandstraat in het centrum van Rotterdam, een wijk die volledig gebombardeerd is in de meidagen van 1940. Ik heb één oudere en één jongere broer gehad, die beiden overleden zijn en één zus Truus (Geertrui), die nog wel in leven is. Genealogisch ben ik ingedeeld onder XI bo en XII aa.

Mijn vader heeft behoord bij de categorie mensen, die al ging werken in de landbouw met 13/14 jaar. Hij heeft altijd een baan gehad en maakte aanzienlijk meer uren dan de huidige ARBO wet zou goedvinden. Tijdens de crisisjaren werkte hij bij de Heidemaatschappij, maar toen mijn ouders trouwden in 1934 (met de tram naar het Stadhuis!), was hij werkzaam bij Shell in Pernis. In latere jaren heeft hij ook nog als stoker op een sleepboot van Smit gevaren en tijdens de oorlogsjaren is hij begonnen bij Pols Takelwagenbedrijf (later Arie Hak) en daar heeft hij tot zijn 65ste verjaardag moeten werken. Hij hield o.a. van klaverjassen en dronk regelmatig een soms meer dan pittige borrel. Van zijn AOW heeft hij nauwelijks genoten, hij is nog geen 67 jaar geworden.

Mijn moeder was 19 jaar toen zij trouwde en heeft tot die tijd bij Van de Berg en Jurgens, (de Blue Band) gewerkt als schoonmaakster, tegenwoordig noemt men dit, geloof ik, interieurverzorgster. Elke dag werden er steekproeven genomen, of er geen pakjes margarine stiekem mee naar huis werden genomen. Mijn moeder is helaas, ook zeer jong gestorven, bizar genoeg op de verjaardag van mijn jongste broer. Ze was nog geen 57 jaar en heeft dan ook alleen van haar oudste kleinkind, onze dochter Astrid, een aantal maanden mogen genieten.

Ik ben na het behalen van mijn MULO diploma gaan werken bij de ENSM (Eerste Nederlandse Scheepsverband Maatschappij) in de Westewagenstraat tegenover Vroom & Dreesman. Dit was een scheepshypotheekbank, die later met twee andere, de Rotterdamse en de Nederlandse Scheepshypotheekbank is samengegaan en uiteindelijk in zijn geheel door de Rabobank is overgenomen. Zowel voor als na militaire dienst ben ik er in de boekhouding werkzaam geweest. In het leger, bij het wapen van de Genie (o.a. bruggenbouwers), heb ik 22 maanden gediend, ik ben er als sergeant afgezwaaid en de laatste zes weken heb ik bij een zogenaamde compagnie ter velde dienst gedaan. Het keuzeadviescentrum van het leger adviseerde mij indertijd iets in "Boekhouden" te gaan doen. Ik heb dan ook braaf het Praktijk Diploma Boekhouden alsmede Moderne Bedrijfsadministratie gehaald, maar toen ik tijdens de eerste les voor het Staatspraktijkdiploma hoorde, dat je elke dag, inclusief het weekend, moest studeren om goede resultaten te behalen, heb ik de pijp direct aan Maarten gegeven. Dit leek me wat te veel van het goede.

Na mijn eerste werkgever heb ik slechts twee maanden (proeftijd) gewerkt bij de Caltex raffinaderij in Pernis, waarna ik in 1962 begonnen ben bij Galak Condensed Milkcompany in de Piekstraat te Rotterdam. Dat was eigenlijk het begin van mijn interesse in transport. Ik kreeg er met diverse facetten te maken, het vervoer over de weg, het spoorvervoer alsmede de binnenvaart. Eén van de producten was Nescafé en dat werd niet alleen in potten afgevuld, maar ook in grootverpakking o.a. naar Automatic Holland, de vroegere werkgever van "koffie" Jan gebracht.

In 1965 ben ik naar Koninklijke Hollandia (toen al Nestlé) in Vlaardingen, overgeplaatst en daar bestond mijn werk voornamelijk uit het verschepen overzee van dozen/kisten met gecondenseerde melk en babyvoeding in blik, alsmede het regelen van autotransporten met diepgevroren goederen, zoals spruitjes en zeetongfilets.

In 1968 wilde ik wel wat meer weten van de dienstverlening in de transportwereld en ben ik bij Ruys & Co aan de Veerhaven op de Geregelde Lijnen Uitgaand begonnen op de afdeling Zuid- en Oostafrika. Ook een zeer interessante tijd, waarbij elke dag in het teken stond van de typemachine, de rekenmachine en de stencilmachine. Je vraagt je wel eens af, hoe het werk toch elke week weer afkwam, maar op een paar uur overwerk werd toen ook niet gekeken!

In oktober 1970 (op mijn verjaardag) ben ik bij Dow in Terneuzen gaan werken en enkele weken later ben ik met mijn hoogzwangere echtgenote Marianne (wij zijn getrouwd in 1967) verhuisd naar een nieuwe ééngezinswoning met grote tuin en garage in Hoek, gemeente Terneuzen.

Het enige dat we niet direct hadden, was een telefoonaansluiting, maar gelukkig was er wel een telefooncel in het dorp, zodat de contacten met familie en vrienden, die onze verhuizing bijna als emigratie zagen, wel in stand konden worden gehouden. Kennissen hadden we natuurlijk ook niet direct in Zeeuws-Vlaanderen, maar met een extravert type als Marianne, waren er toch snel een aantal contacten gelegd, mede doordat in januari 1971 onze eerste dochter werd geboren.

In mei 1972 meldde de tweede dochter zich en daarna hebben we besloten, zoals zoveel Dow medewerkers deden, eens naar een eigen huis te gaan kijken. Dat is uiteindelijk in 1973 in Philippine gebouwd, een dorp dat niet iedereen kent, maar dat zijn bekendheid dankt aan de mosselen, hoofdzakelijk gekookte mosselen volgens familierecept. Er zijn in dit dorp negen restaurants op een bevolking van ongeveer 2200 mensen en het zal duidelijk zijn dat het leeuwendeel der klandizie uit Belgen bestaat. Hollanders hebben de naam bij Belgen dat ze gierig zijn, maar er zijn ook Belgen die indertijd met een biljet van 1000 frank een rekening van 999 frank betaalden en de opmerking maakten, dat ze dan nog een frankje terugkregen. Marianne en ik wonen nog steeds tot volle tevredenheid en na diverse verbouwingen in ons huis zonder trap in Philippine.

In de transportafdeling bij Dow ben ik begonnen met het regelen van allerhande tankauto transporten, maar na een paar jaar kreeg ik de mogelijkheid me te specialiseren op het gebied van de binnentankvaart alsmede zeevaart. Een boeiend geheel bedenkend dat een bedrijf als Dow per jaar miljoenen tonnen aan vloeistoffen lost, maar ook weer een grote hoeveelheid eindproduct via steigers moet verschepen.

Van 1989 tot eind 1995 heb ik binnen logistiek management een gedeelte van de productplanning van twee naftakrakers in Terneuzen gedaan. Een zeer interessante baan met veel contacten met o.a. andere chemiegiganten zoals Shell, Basf, Petrofina(Total) etc.

In de periode van 1993/1998 zijn er bij Dow ongeveer 1000 mensen (er werkten er 3000) vervroegd vanaf 55 jaar gepensioneerd en bij deze groep hoorde ik ook. Daarna is het mij echter gelukt via mijn netwerk voor een Duitse rederij als "consultant" te beginnen, met de uiteindelijke opdracht voldoende emplooi, dus lading, voor een aantal nieuwe binnenvaarttankers voor het vervoer van vloeibaar gas zowel chemisch als LPG, binnen te halen.

Toen ik aan deze uitdaging begon, had de betreffende rederij één schip. In november 1997 is het tweede schip, "Schloss Versailles", gedoopt, binnenkort (16 april) dopen we de negende gastanker en wel "Schloss Mainau" in Antwerpen. Ik ben van plan dit in principe nog een tijdje te blijven doen. Mijn "principaal" in Hamburg, ik mag geen "baas" zeggen van Marianne, die dezelfde leeftijd heeft als ik, heeft me dat ook gevraagd.

Persoonlijk ben ik van mening dat er met "leuk" werk niets mis is, maar je moet de werktijden wel enigszins zelf kunnen vaststellen.

Genealoog gezocht

Iedereen heeft één of meer verzekeringen. Een brandverzekering, wettelijke aansprakelijkheidsverzekering, auto/, motor/ of bromfietsverzekering, inboedelverzekering en een annulerings/ en reisverzekering als hij op vakantie gaat enz..

Maar uw genealoog en de familiestichting zijn niet verzekerd van een opvolger. Als hij op enig moment met zijn werkzaamheden moet stoppen, is niet duidelijk wie de taken van hem overneemt. Bij dezen doet hij dan ook een oproep om een serieuze, liefst niet al te oude man of vrouw te werven die hij zolang mogelijk kan inwerken en begeleiden zodat ook de toekomst van de Familiestichting Sparreboom in genealogisch opzicht verzekerd is. Het zou toch geweldig jammer zijn wanneer de unieke verzameling genealogische gegevens van onze familie verloren zou gaan. De tijd dringt ! Wie verzekert ons van zijn of haar hulp?

Uw genealoog wacht vol smart op een telefoontje : 010-482 85 29.

Ds. J. W. Sparreboom vertrekt uit Nieuwveen

Van een medewerker

Nieuwveen – DS. J.W. Sparreboom heeft zondag afscheid genomen van de hervormde gemeente van Nieuwveen (ZH). Hij vertrekt naar Krimpen aan den IJssel. Ds. Sparreboom heeft van 1999 tot 2004 in Nieuwveen gestaan.

Van onze penningmeester kregen wij het verzoek u te vragen om bij overmaken van uw donatie per girotel uw naam, adres en woonplaats te vermelden.

Namens de penningmeester bedankt.

Hunselse Belboom

Van de heer H. Beckers van de gemeente Hunsel ontving ik het volgende bericht:

Geachte heer Sparreboom,

zoals beloofd doe ik u hierbij enkele foto's toekomen van de als spar verklede zendmast, die in 1994 door het toenmalige Libertel in onze gemeente werd geplaatst. Het was toen de eerste belboom op het Europese vasteland. In Engeland stonden er toen al heel wat.

Of er inmiddels al meer in ons land staan, zou ik niet weten.

Ik vermoed van niet. In het Parool stond onlangs de aankondiging van de plaatsing van "Nederlands eerste belboom", hetgeen doet vermoeden, dat dat dus de tweede zal worden.

Dit bericht was de aanleiding van "De leugen regeert" om contact met ons op te nemen en vervolgens het item op te nemen, dat u op tv gezien hebt.

Gemeente Hunsel

dhr. H. Beckers

Onderstaand de foto's welke zijn meegestuurd door de heer Beckers:

Het **heen** en **weer** krijgen in de Coolhaven

De Dommerholt zet scholieren, werknemers en wijkbewoners over tussen Delfshaven en Middelland. Foto Jaap Rozema/Rotterdams Dagblad

Door Rowald Pruyn

Rotterdam — „Gek word je er van, dat heen en weer varen.” Veerpontschipper Wytze van der Velde moet duidelijk nog wennen aan zijn nieuwe rol. Sinds vrijdag neemt de Enschedese veerman min of meer het werk over van de Pieter de Hoochbrug over de Coolhaven. In plaats van fietsers op de Gelderse IJssel zet hij scholieren, werknemers en wijkbewoners over tussen Delfshaven en Middelland. Terwijl het plent van de regen, pendelt Van der Velde in zijn stuurhut („Schoenen uit in de cabine!”) bijna voortdurend heen en weer tussen de twee havenkanalen.

De Dommerholt, zoals de groen-witte veerboot heet, en haar twee werknemers zitten geen moment zonder werk. Zodra de trossen worden vastgemaakt en de natgerende passagiers de boot verlaten, staan er weer nieuwe klanten

klaar om het korte tochtje te maken. De schipper verbaast zich er behoorlijk over waar al die mensen vandaan komen. „Het is nog niet

‘Ik schat dat we dagelijks zo’n vierduizend mensen vervoeren’

gebeurd dat we mensen moesten weigeren omdat de boot vol was, maar we hebben ook nog niet een keer gehad dat er geen mensen op ons stonden te wachten. Ik schat dat we dagelijks zo’n vierduizend mensen vervoeren.”

Door de drukte heeft Van der Velde nog niet een keer kunnen pauzeren. Volgens hem komt dit er de rest van zijn dienst ook niet meer van. „Wat moet ik anders tegen de passagiers zeggen? Blijven jullie maar een half uurtje wachten. Ik ga een boterhammetje eten.”

Van der Velde breedgeschouderde collega Camiel Sparreboom staat buiten om er zeker van te zijn dat er aan dek niets mis gaat. De voormalige uitsmijter gooit de loopplank uit, haalt hem weer in en zorgt voor de trossen bij aankomst en vertrek.

Hoewel hij bijna aan de lopende band dezelfde handelingen verricht, vindt hij zijn werk absoluut niet eentonig. „Al die verschillende hoofden, dat is toch leuk om te zien? Sommige mensen zeggen vriendelijk goedemorgen en anderen komen de boot op terwijl ze van voren niet meer weten dat ze van achteren leven.”

Terwijl lassers even verderop voor een grote vonkenregen zor-

gen op het hoger gelegen brugdek vertelt de in groene regenkleiding gestoken Sparreboom dat sommige mensen zelfs liever de veerpont hebben dan de Pieter de Hoochbrug. „Sommige oudere dames die hier in de flats wonen, staan ’s ochtends al vriendelijk te zwaaien als ik aankom. Die zijn erg blij dat ze niet naar de overkant hoeven te lopen.”

Omgelopen

Ook andere passagiers zijn tevreden met dit alternatief voor de afgesloten brug. Mohammed Elkadaoui is verheugd met de komst van de nieuwe veerboot, maar hij had toch liever geweld dat hij iets eerder van de vervangende pont had geweten. „Ik ben vanochtend door de regen helemaal omgelopen via de G. J. de Jonghweg en hoorde pas vanmiddag van de veerboot. Als ik had geweten dat de veerpont hier voer, dan zou ik op de heenreis ook al zo zijn gegaan.”

Problemen met passagiers heeft Sparreboom naar eigen zeggen nog niet gehad. „Er zijn van die gastjes die stoer willen doen en de boot op- en afspringen. Als het fout gaat en ze vallen tussen de wal en het schip dan zijn ze plat.”

Haantjesgedrag

Zijn bewering over het haantjesgedrag wordt even later bevestigd als een kleine jongen met capuchon met een grote zwaai over de reling springt. Sparreboom komt onmiddellijk in actie.

„He, dat is harstikke gevaarlijk wat je daar doet,” brult hij de jongen toe, die verschrikt omkijkt. De jongen doet snel net alsof hij hem niet verstaat en loopt een stukje verder van Sparreboom vandaan.

„Als je het in het vervolg maar niet meer doet,” voegt de veerpontmedewerker hem toe, terwijl hij verder gaat met het losgooien van de trossen voor alweer een nieuwe overtocht.

Rott. Nieuwsbl. 20-1-'04

Op zoek naar de verc

Winkeliers, venters en marktkooplui

In bijna elke stad en in bijna ieder dorp zijn ze wel te zien: de voormalige winkels waar nu de planten in de etalage staan of het naambordje van een architect of advocaat een heel ander gebruik verraden. De kruidenier op de hoek heeft in veel gevallen de strijd tegen de grotere, beter gesorteerde en vaak goedkopere supermarkt niet vol kunnen houden. De glorie tijden van de middenstand zijn voorbij.

Thimo de Nijs

Tot in de jaren zestig vonden echter veel Nederlanders een bestaan als kleine zelfstandige in de detailhandel. Naast gevestigde middenstanders die op de belangrijke winkelstraten of uitvalswegen een winkel met een zekere allure en een respectabele omzet dreven, probeerden talrijke arbeiders, vrouwen van arbeiders, ouden van dagen en werklozen een beter bestaan op te bouwen door het openen van een winkeltje in hun voorkamer of door het venten van levensmiddelen, bloemen of andere waar. Ook genealogen zullen bij hun onderzoek naar hun voorgelacht nogal eens stuiten op kleine neringdoenden. In dit artikel volgt een beknopt overzicht van de grotendeels nog onbekende geschiedenis van de Nederlandse middenstand in de negentiende en twintigste eeuw en van bronnen die de onderzoeker ter beschikking staan om meer te weten te komen over hun neringdoende voorouders.

Een onbekend land van kruideniers

Hoewel Nederland geldt als een land van kruideniers, is de geschiedschrijving over de middenstand in vergelijking met het buitenland sterk achtergebleven. De belangrijkste bijdragen over dit onderwerp zijn een doctoraalscriptie van H.J. van Driel, *De vorming en de ontwikkeling van de middenstand in Nederland tot 1940*, en het boekje van Tony van der Meulen, *'Anders nog iets?' De teloorgang van de middenstand*. Een mogelijke verklaring voor het achterblijven van de historiografie is wellicht de geringe populariteit van de middenstand. Typering als 'krentenweger', 'pillendraaier' en 'kruideniersmentaliteit' hebben een sterk negatieve klank en hetzelfde geldt in mindere mate voor de uitdrukking 'op de winkel passen'. Het lijkt er op dat onbemind onbekend maakt.

Gelukkig beschikken we wel over enkele publicaties over het grootwinkelbedrijf. Samen met lokaal-historische publicaties en vooral de

ten van tijdgenoten uit de eerste helft van de twintigste eeuw is het mogelijk om een eerste, voorlopig beeld te schetsen van de ontwikkeling van de Nederlandse middenstand. De auteur van dit artikel hoopt met zijn onlangs gestarte postdoc-onderzoek naar de kleine middenstand in de periode van 1900 tot 1940 dit beeld verder in te kleuren.

De middenstand in de negentiende eeuw

De nostalgie die oude winkels tegenwoordig vaak oproepen, kan gemakkelijk verhullen dat de bloei van de middenstand pas begon in de negentiende eeuw. Tot diep in deze eeuw waren de markt en de huis-aan-huisverkoop belangrijker, zeker in de levensmiddelenhandel. Marktkooplieden, of de vissers en landbouwers zelf verkochten hun producten op de markt. Vooral op het platteland was de bevolking voor de verzorging met kleding en huishoudelijke artikelen voor een groot deel afhankelijk van marskramers die met een korf vol

spullen van dorp tot dorp liepen. Nogal eens betrof het hier de zogenaamde 'lappenpoepen'. Verschillende van deze uit Westfalen afkomstige Duitsers zouden zich in de loop van de negentiende eeuw vestigen in de Nederlandse steden en daar een kleding- en/of manufacturenwinkel openen.

De groei van de steden, de industriële revolutie (waardoor productie en verkoop steeds vaker gescheiden raakten) en de algemene welvaartsgroei zorgden voor een snelle stijging van het winkelaanbod. De vanouds bestaande winkelstraten werden groter en gevarieerder: speciaalzaken gingen zich met fraaie inrichtingen en een breed aanbod richten op de groeiende laag der welgestelden. Het winkelen als tijdverdrijf werd aantrekkelijk door betere trottoirs en verlichting, fraaie etalages en de bouw van winkelgalerijen als de Haagse passage. Naast de chique winkels voor de gefortuneerden in de stadscentra openden echter ook veel kruideniers, slagers, sigarenzaken en melkboeren in de (nieuwe) buitenwijken hun deuren. De groeiende welvaart was weliswaar zeer ongelijk verdeeld, maar geleidelijk begonnen ook de minder gefortuneerden hiervan te profiteren. De middenstand voer er wel bij.

De hoogtijdagen van de middenstand duurden tot in de eerste decennia van de twintigste eeuw, maar vanaf het einde van de negentiende eeuw werden ook de eerste bedreigingen zichtbaar. Een groeiend deel van de koopkracht van het klantenbestand lekte weg naar verschillende vormen van het grootwinkelbedrijf: de verbruikscoöperatie, warenhuizen en het filiaalbedrijf. Bovendien

Aan de deur werd veel gekocht.....: Zo begon een artikel in ons blad van september 2003. Wij denken, dat bijgaand artikel op genoemd verhaal aansluit. Overgenomen uit genealogie, kwartaalblad van het Centraal Bureau voor Genealogie nr. 9 (2003) nr. 3 met toestemming van de Redactie van het kwartaalblad.

Bij dit artikel behoren afbeeldingen. Jammer genoeg mochten wij deze niet overnemen in verband met de beeldrechten van andere instellingen. Toch hebben wij gemeend gezien het bovenstaande u dit artikel niet te onthouden.

venen middenstand

de negentiende en twintigste eeuw

kregen middenstanders last van de zogenaamde overbezetting: te veel mensen openden een winkeltje, waardoor de spoeling dunner werd. Deze groeiende concurrentie kreeg de wind in de zeilen door de opkomst van merkartikelen, waardoor de vakbekwaamheid van de winkelier minder belangrijk werd. Ook werkte de afnemende populariteit van het 'poffen', het kopen op krediet, in het nadeel van de kleine zelfstandige.

Verfoeide coöperaties

De verbruikskoöperatie is in ons land in vergelijking met Groot-Brittannië, België en Duitsland nooit erg sterk geweest. Toch kwamen na 1865 de verbruikskoöperaties ook in Nederland op en werden een steen des aanstoots voor de middenstand. De coöperaties waren opgericht om de leden te beschermen tegen het ongebreidelde winstbejag van de particuliere detailhandel, om de kwaliteit van de producten te garanderen en om de leden jaarlijks een dividenduitkering te doen toekomen. Naast heel kleine coöperaties als 'Help u Zelf' te Zaandam en de winkelvereniging Kinderdijk in Nieuw Lekkerland, ontstonden veel grotere coöperaties als de vooral op overheidsdienaren gerichte 'Eigen Hulp' (met als belangrijkste afdeling Den Haag) en de eerste socialistische coöperaties als 'De Toekomst' in Groningen en 'De Volharding' in Den Haag. De positieve rol van de coöperaties bij de voedselverdeling tijdens de Eerste Wereldoorlog en de samenwerking op het gebied van inkoop, productie en marketing in de Handelskamer (met het hiervan afgeleide merk HaKa) legden de coöperatieve beweging geen windeieren. Volgens een schatting van het CBS hadden de coöperaties in 1937 een marktaandeel van 8% in de bakkerijproducten en 5% in de kruidenierswaren. De groei van de coöperatieve beweging kwam echter op dit relatief bescheiden niveau tot stilstand, terwijl zij in de sectoren kleding en huishoudelijke artikelen al helemaal geen poot aan de grond kreeg. In bedrijfs-economisch opzicht deden de coöperatieve winkelbedrijven het weliswaar beter dan de zelfstandigen – de loonkosten bedroegen ongeveer 8% van de omzet tegenover 10% bij kleine zelfstandigen – maar na de Tweede Wereldoorlog zouden de coöperaties veel terrein verliezen aan het grootwinkelbedrijf. De verenigingsstructuur en de ambtelijke organisaties zorgden voor een gebrek aan slagkracht en in 1973 werd de laatste verbruikerscoöperatie gekocht door de Edele.

Van warenhuizen en winkelketens

Voorlopers van het moderne warenhuis ontstonden al in de tweede helft van de negentiende eeuw. Rond 1900 wisten Vroom & Dreesmann, de Bijenkorf en de uit de Fransche Bazars voortgekomen Galeries Modernes een dominante positie te verkrijgen. Door de grote schaal en een moderne bedrijfsvoering waren zij in staat een breder assortiment en een betere service te bieden, de groothandel uit te schakelen en de vaste lasten naar beneden te brengen. Dit ging gepaard met een verzakelijking van het winkelen. Klanten konden niet langer afdingen en ook niet meer op krediet kopen.

Op pagina 905
en 906 staan
enkele gedichten
uit het
straatmagazine
2de nummer
166.

Straatmagazine

Straatmagazine
versoepeling
met de spiegel
van de straat in de hand
vroom verband
een babbel voor soelaas
de man van de straat
wees paraat
zonder pas vorm je een last
of je wordt opgekrast
dat komt door de vuile was.

Kenneth D.

Ik weet het niet

Het is weer zo'n dag
waarvan ik denk
was het maar anders
ik voel me zo vreemd
ik voel me ellendig
en heb geen moed
en wat ik ook doe
het is toch nooit goed
daarom doe ik het rustig aan
waar doe ik het voor
ik voel me zo onvoldaan.

Theo B.

IJdelheid

Ik zit mijn balpen af te kluiven
krijg geen woord meer op papier
heb meer zin eens op te stuiven
mijn gemoed zit vol tot hier
wat voor nut heeft al dit schrijven
als het toch niet wordt geplaatst
voetballen voor "ouwe wijven"
ook die schieten altijd naast.

Jan de R.

Anderen

Soms hoor je anderen zeggen
dat ik de dopè opzij moet leggen
maar ik kan het niet laten
daardoor gaan ze me haten
omdat ik niet kan stoppen
moet ik mijn eigen boontjes doppen
laat mij maar gaan
ik weet wel hoe ik in het leven moet staan
het leven waar ik zelf wat van maak
ook al doe ik dingen
die niet zijn in de haak.

Roland S.

Voor de middenstand was het grootschalige warenhuis echter niet in alle opzichten bedreigend. Weliswaar vonden nogal wat consumenten hun weg naar deze moderne 'consumptiekathedralen', maar de totale omzet van de warenhuizen bleef relatief beperkt. Veel middenstanders profiteerden zelfs van de vestiging van een warenhuis in hun directe omgeving. De toestroom van een omvangrijk winkelend publiek maakte de omzetverliezen in de meeste gevallen meer dan goed. Van grotere invloed op de positie van veel kleine middenstanders was de opening van de Hollandsche Eenheidsprijzen Maatschappij, de HEMA. Deze keten werd in 1929 door de directeurs van de Bijenkorf opgericht. De HEMA verkocht artikelen tegen vaste lage prijzen en wist daarmee in de crisisjaren veel succes te behalen.

Afgezien van de opkomst van de warenhuizen met hun brede assortiment kregen vooral de middenstanders in de kleding- en de levensmiddelensector hevige concurrentie van gespecialiseerde winkelketens, het zogenaamde filiaalbedrijf. Door de opkomst van de consumentiekleding kon de meerderheid van de bevolking zich weliswaar voor het eerst modieuze kleding veroorloven, maar veel kleermakers verloren hun broodwinning. In de voedingssector waren de winkelketens nog bedreigender. Reeds voor 1900 bestonden al enkele ondernemingen met meer dan tien filialen. Een bekend voorbeeld is de firma A. Bluijssen die onder de naam 'Het Wapen van Astén' meer dan 130 zaken exploiteerde. Hoewel deze onderneming in 1907 failliet ging, groeide het filiaalbedrijf gestaag verder. In 1914 waren Albert Heijn met 47 filialen, De Gruijter met 44, Zijlstra met 33 en Simon de Wit met 29 filialen samen met Van Amerongen de grootste kruideniersbedrijven. De groei zette versneld door in de periode

Albert Heijn 110 filialen en De Gruijter 175, in 1940 was de verhouding 216 tegen 270. Door de grotere schaal konden de winkelketens kortingen bedingen bij fabrikanten, de groothandel passeren en zelf goederen produceren. Ook bij reclame-uitingen werden schaalvoordelen behaald, terwijl noodzakelijke investeringen geen probleem opleverden. Voor de kleine middenstanders werd het echter steeds moeilijker het hoofd boven water te houden. Inkoopverenigingen als De Spar ('Door Eendrachtig Samenwerken Profiteren Allen Regelmatig') boden slechts in beperkte mate soelaas.

Overbezetting

De toch al precarie positie van de middenstand kwam verder onder druk te staan door de vele dwergbedrijfjes. Uit een economisch onderzoek van de overheid in 1928 bleek dat van de geschatte 29.283 kruideniers er 16.247 niet stonden ingeschreven in het Handelsregisters. Het ging daarbij meestal om heel kleine bedrijfjes die door arbeidervrouwen, ouden van dagen of werklozen werden gedreven als bijverdienste, oudedagsvoorziening of als inkomstenbron naast de steun. Het overgrote deel van deze bedrijfjes was nauwelijks levensvatbaar door een te kleine omzet, een te geringe kapitaal en een slechte bedrijfsvoering. Veel bedrijfjes legden dan ook na korte tijd het loodje, maar niet nadat zij grote schade hadden berokkend aan de overige kruidenierszaken. Niet alleen de kruideniersbranche had last van deze overbezetting, hetzelfde gold voor de tabakshandel en de groente- en fruithandel. Bovendien trachtten tijdens de crisis van de jaren dertig veel werklozen de karige steun aan te vullen met het verkopen van waren op de markt of langs de openbare weg. Met name het laatste zorgde voor veel concurrentie voor de middenstand. In Amsterdam alleen ging het om zo'n 4.000 venters.

Tijdens de crisis van de jaren dertig nam de nood voor de kleine zelfstandigen zulke grote vormen aan, dat de middenstandsbeweging aandrang op overheidsingrijpen. In 1937 werd de Vestigingswet Kleinbedrijf aangenomen, waarmee het openen van een winkel afhankelijk werd gemaakt van handels- en warenkennis en een minimum aan kapitaal. Eerder al hadden verscheidene steden verordeningen opgesteld waarmee het venten langs de openbare weg aan banden werd gelegd.

Voorouders als middenstanders

Menig genealoog zal in zijn of haar onderzoek een voorouder tegenkomen, die een gevestigde middenstander was, brood of bloemen ventte of een ander klein neringke dreef. Informatie over beroepen is in de eerste plaats te vinden in het bevolkingsregister, akten van de burgerlijke stand en vooral de adresboeken. In het bevolkingsregister werden de beroepen

Lente

De lente komt er aan
zon die in de vroege ochtend
aan de hemel zal staan
warmer zal het worden
dat merk je meteen
vogels en mensen
zijn weer vroeg op de been
de zon brengt vreugde in het land
voor mij mag het altijd lente zijn.

Geert-Jan S.

adresboeken in de meeste gevallen de meest precieze informatie bieden. Maar veel inzicht in het bestaan als kleine neringdoende biedt ook deze bron niet. Hiervoor is de onderzoeker aangewezen op bronnen als de registers van patentplichtigen, het Handelsregister en de faillissementsdossiers uit de archieven van de arrondissementsrechtbanken. Deze bronnen zijn voor veel plaatsen beschikbaar. Van sommige steden zijn bovendien nog ventvergunningen en marktkaarten aanwezig.

Patentregisters

Een prachtige bron voor het onderzoek naar kleine neringdoenden in de negentiende eeuw zijn de patentregisters. Het patent was een belasting op de uitoefening van een beroep en is geheven in de periode van 1805 tot 1893. Belastingplichtigen werden elk jaar geregistreerd in de patentregisters. Ook degenen die slechts kort een beroep uitoefenden, komen voor in deze registers. In tegenstelling tot de bevolkingsregisters vermelden de patentregisters het hoofdberoep van de belastingplichtigen nauwkeuriger en worden ook nevenberoepen genoemd.

Voor winkeliers gold als berekeningsgrondslag voor de aanslag de omzet zoals die werd geschat door de belastingambtenaar. Ook de kleinste winkeliers en winkeliersters zijn terug te vinden in de patentregisters. Dit maakt de bron van onmisbare waarde voor degenen die meer willen weten van het winkelbedrijf van hun voorouders. De patentregisters die bewaard zijn gebleven, berusten bij de archieven van de gemeenten.

Handelsregister

Een tweede belangrijke bron voor onderzoek naar winkeliers is het Handelsregister. In het Handelsregister registreert de Kamer van Koophandel sinds 1921 gegevens van bedrijven. Van ieder geregistreerd bedrijf wordt een

MIEN & LEEN BUITENBEEN

(ENERGIE)

DOOR: KEES SPARREBOOM

WATEEN BEDRAG
ZEG, AAN BOODSCHAP-
PEN! ZOONLIEF KOMT
EENS EEN KEER MET
VROUW EN KROOST!

MOETEN ZE
DAN OP EEN
DROOGJE
ZITTEN?

DAT NIET,
MAAR
VROEGER...

...HADDEN
WE GELD, EN
TOEN AL WAS
JIJ TE GIERIG
OM...MIJN MOE-
DER OP TE
HALEN.

NIET TE GIERIG...TE BEROERD.

...MAAR ALTIJD WEL FIT GE-
NOEG OM HAAR WEER NAAR
HUIS TE BRENGEN.

bevat: een korte bedrijfsomschrijving, de handelsnaam, de rechtsvorm (eventueel met een exemplaar van de statuten), het volledige adres en gegevens over eigenaren, bestuurders, vennoten, commissarissen en procuratiehouders. Een beperking van het handelsregister is dat heel kleine bedrijven er niet in werden geregistreerd. Wijzigingen van gegevens werden geregistreerd in het dossier. Is er sprake van een faillissement, dan staat in het dossier de uitspraak ervan vermeld. Met dit gegeven kunnen faillissementsdossiers worden gevonden in de archieven van de arrondissementsrechtbanken. Deze archieven en de Handelsregisters die thans openbaar zijn, berusten bij de provinciale archieven.

Faillissementsdossiers

Hoe triest een faillissement voor een betrokkene vaak was, de faillissementsdossiers uit de archieven van de arrondissementsrechtbanken vormen voor de genealoog een prachtige bron. Afhankelijk van het verloop van een faillissement kunnen we onder meer gegevens aantreffen over de erkende schuldvorderingen (met namen en bedragen), de boedelbeschrijving waaruit blijkt wat de betrokkene nog bezit en kan betalen, uitdelingslijsten en eventuele onderhandelingen tussen schuldenaar en schuldeiser. Bij een redelijk compleet dossier krijgen we goed inzicht in de gang van zaken van het bedrijf en de oorzaken van het faillissement. Vanaf 1896 hielden de rechtbanken een Faillissementsregister bij. Hierin kunnen onderzoekers gemakkelijk faillissementen opzoeken. In de periode daarvoor werden faillissementen gepubliceerd in de regionale kranten. In de collectie familieadvertenties van het Centraal Bureau voor Genealogie komen veel van zulke faillissementsvermeldingen voor.

Simon Fousert failliet verklaard

van Simon Fousert uitgesproken. Fousert dreef aan de Stationsstraat 172 te Vlaardingen een winkel in zeep- en wasartikelen. In het dossier van zijn faillissement is een schat aan informatie te vinden: een uitdelingslijst waarop de schuldeisers staan en het bedrag dat zij nog hebben gekregen uit de failliete boedel, een lijst van klanten aan wie Simon Fousert geleverd had en een inventaris van de werkplaats. In een briefje, dat ook in het dossier is opgeborgen, verzoekt zijn vrouw de curator om geld voor het levensonderhoud. Uit het briefje blijkt dat het gezin Fousert f 19,17 per week uitgaaf aan huur, eten en schoolgeld. Het bleef echter lange tijd in grote armoede leven. Van de boedel bleef na aftrek van de kosten slechts zestien gulden over om aan de schuldeisers te betalen, waarmee deze slechts 1% van hun geld terugzagen.

In 1924 kwam Simon Fousert, die inmiddels aan de Molendijk 19 in Heenvliet woonde, opnieuw in de problemen. Zijn kruidenierswinkeltje bracht in 1923 veel te weinig op. Hij had al eerder zijn boedel verkocht om 25% van zijn schulden terug te betalen. Enkele schuldeisers namen hier echter geen genoegen mee, waardoor Fousert zich opnieuw gedwongen zag om zijn faillissement aan te vragen. De schuldeisers bleven overigens met lege handen zitten: de curator was namelijk van oordeel dat van een kale kip niets te plukken was. Het faillissement werd al op 23 januari, nog geen maand na zijn faillissement, al weer opgeheven zonder dat één cent werd uitbetaald.

Ventvergunningen en marktkarten

Een laatste interessante bron voor onderzoek naar kleine neringdoenden zijn de ventvergunningen en marktkarten. Voor Amsterdam en Delft zijn ventvergunningen bewaard gebleven die in het gemeentearchief kunnen worden geraadpleegd.

Het Gemeentearchief Amsterdam

vermelden van iedere marktkoopman naam, geboortedatum, adres, de plaats op de markt die hij of zij innam, de datum van inschrijving en de gevoerde waar. Interessant aan deze kaarten is dat op de achterkant een foto van de aanvrager is geplakt. De index op de marktkarten, die de periode 1922 tot en met 1954 bestrijken, is te vinden op de website van het Gemeentearchief Amsterdam (www.gemeentearchief.amsterdam.nl).

Literatuur

- H.J. van Driel, *De vorming en de ontwikkeling van de middenstand in Nederland tot 1940* (doctoraalscriptie Erasmus Universiteit Rotterdam 1984).
- J.L. de Jager, *Arm en rijk kunnen bij mij hun inkopen doen. De geschiedenis van Albert Heijn en Koninklijke Ahold* (Baarn 1995).
- P.M.M. Klep e.a., *De registers van patentplichtigen, 1805-1893* (Nijmegen 1985).
- Tony van der Meulen, *'Anders nog iets?' De teloorgang van de middenstand* (Amsterdam 2001).
- Roger Miellet, *Honderd jaar grootwinkelbedrijf in Nederland* (Zwolle 1993).
- Ton Oosterhuis, *Niet voor het gewin, maar voor het gezin. De geschiedenis van de verbruikcoöperatie in Nederland vanaf 1865* (Den Haag 2000).
- Informatieblad 40 'Op zoek naar dossiers van bedrijven in het Handelsregister' van het Nationaal Archief.

Thimo de Nijs is als postdoc-onderzoeker verbonden aan de Universiteit Leiden.

Thimo de Nijs doet onderzoek naar middenstanders in de negentiende en twintigste eeuw. Hij komt graag in contact met genealogen die onderzoek doen naar middenstanders in hun familie (tel. 071-5272736, e-mail: t.a.h.de.nijs@let.leidenuniv.nl)

Geneal

Uit dit huwelijk:

1. Hielke Henriëtte, geb. Rhenen 5-12-1956, volgt XI fa.
2. Marius Maarten, geb. Leersum 23-5-1958, volgt XI fb.
3. Lijckele Bastiaan, geb. Noordoostpolder 19-6-1959, volgt XI fc.

XI fa Hielke Henriette Sparreboom, geb. Rhenen 5-12-1956, woont samen met Jacques **Verwey**.

Hieruit:

1. Stijn Gerrit, geb. Nijmegen 1-4-1997.

XI fb Marius Maarten **Sparreboom**, geb. Leersum 23-5-1958, dir. school speciaal- en voortgezet onderwijs, tr. Noordoostpolder 16-7-1982 Jantje Wemeltje van der Spoel, geb. Noordoostpolder 6-5-1959, dr. van Wolter van der Spoel en Jantje Aaltje Kooi.

Uit dit huwelijk:

1. Maarten, geb. Meppel 1-8-1983.
2. Robert, geb. Meppel 7-4-1986.
3. Pauline Joanne, geb. Meppel 15-5-1989.

XI fc Lijckele Bastiaan **Sparreboom**, geb. Noordoostpolder 19-6-1959, landbouwkundig Ir. tr. Hazerswoude 17-12-1994 Anneke Bloemhoff, geb. 23-12-1960, dr. van Willem Bloemhoff en Bondina Gillissen.

Uit dit huwelijk:

1. Stephan Bastiaan, geb. Koudekerk aan den Rijn 13-9-1997.
2. Matthijs Adriaen, geb. Koudekerk aan den Rijn 19-8-1999.

X eg Adriana Wilhelmina Sparreboom, geb. Barendrecht 16-6-1927, tr. Wageningen 13-5-1952 Wilhelmus Wouterus **Daniëls**, geb. Wageningen 8-1-1913, zn. van Hendrik Lubbert Daniëls en Gouda Johanna Daniëls.

Uit dit huwelijk:

1. Hendrik Lubbert, geb. Wageningen 2-8-1953, tr. Catharina M.T.M. van Kruisdijk.
2. Geertruida Wilhelmina, geb. Wageningen 16-6-1956.

hier begint bijlage 31.

VIII bb Hendrik **Sparreboom**, geb. Barendrecht 11-3-1849, aardappelhandelaar, overl. IJsselmonde 7-4-1926, tr. IJsselmonde 12-4-1877 Willempje Zwaal, geb. IJsselmonde 22-7-1855, overl. IJsselmonde 17-10-1920, dr. van Gerrit Zwaal en Neeltje Kranendonk.

Uit dit huwelijk:

1. Gerrit, geb. IJsselmonde 14-10-1877, volgt IX bo.
2. Hendrik, geb. IJsselmonde 18-1-1880, overl. IJsselmonde 9-8-1883.
3. Neeltje Lena, geb. IJsselmonde 10-11-1882, overl. Barendrecht 18-3-1972, tr. Barendrecht 27-5-1909 Huibert **Stolk**, geb. Barendrecht 25-6-1878, koopman, overl. Barendrecht 30-5-1961, zn. van Willem Stolk en Dingema Kraaijenveld.
4. Heintje, geb. IJsselmonde 29-11-1884, overl. Rotterdam 4-1-1968, tr. IJsselmonde 28-5-1914 Jan Nicolaas **van der Ent**, geb. Ridderkerk 19-2-1884, overl. Barendrecht 22-2-1970, zn. van Cornelis van der Ent en Pietje Bravenboer.
5. Hendrik Leendert, geb. IJsselmonde 7-6-1887, volgt IX bp.
6. Lena Lijntje, geb. 13-7-1890, volgt IX bq.
7. Alida Maria, geb. IJsselmonde 29-7-1893, kruidnierster, overl. Barendrecht 20-11-1967.
8. Lijntje Pietje, geb. IJsselmonde 15-11-1896, kruidenierster, overl. Barendrecht 15-2-1973.

IX bo Gerrit **Sparreboom**, geb. IJsselmonde 14-10-1877, koopman, fouragehandelaar overl. Rotterdam 6-1-1955, tr. IJsselmonde 30-11-1905 Willemina van Ielen, geb. Charlois 9-2-1886, dr. van Bastiaan van Ielen en Maria van der Horst.

Uit dit huwelijk:

1. Bastiaan Hendrik, geb. Rotterdam 30-7-1906, havenarbeider, straatmaker, overl. Rotterdam 5-3-1986, tr. (1) Rotterdam 12-4-1933 Jacoba Tuil, geb. Rotterdam 3-6-1899, overl. Rotterdam 13-11-1936, dr. van Eildert Tuil en Elizabeth Cijis, tr. (2) Rotterdam 14-2-1940 Cornelia Stoop, geb. Zwijndrecht 16-6-1908, overl. Rotterdam 27-5-1990.
2. Hendrik Bastiaan, geb. Rotterdam 24-6-1910, vrachtrijder, cafehouder, overl. Rotterdam 25-2-1965, tr. (1) Rotterdam 20-7-1938 Cornelia Martina van der Ven, geb. den Helder 27-11-1914, tr. (2) Rotterdam 16-2-1961 Teuntje Kooijman, geb. Rotterdam 15-2-1904.

IX bp Hendrik Leendert **Sparreboom**, geb. IJsselmonde 7-6-1887, koopman in aardappelen, overl. Barendrecht 3-11-1964, tr. Barendrecht 14-5-1925 Neesje Visser, geb. Nieuw-Beijerland 28-4-1899, overl. Barendrecht 18-8-1968, dr. van Johannes Visser en Engeltje Vermoen.

Uit dit huwelijk:

1. Willempje, geb. IJsselmonde 12-2-1926, overl. Rotterdam 18-5-1963, tr. Rotterdam 24-5-1950 Adriaan **Quaak**, geb. Ridderkerk 6-5-1925.

IX bq Lena Lijntje Sparreboom, geb. IJsselmonde 13-7-1890, overl. Barendrecht 30-7-1965, tr. IJsselmonde 4-12-1913 Jan **Bunk**, geb. IJsselmonde 5-3-1887, voerman, overl. Barendrecht 30-5-1982, zn. van Lambertus Bunk en Anna Rijdsdijk.

Uit dit huwelijk:

1. Anna Willempje, geb. Barendrecht 3-3-1914.

VII ak Fop **Sparreboom**, geb. Barendrecht 25-7-1816, arbeider, overl. Rhoon 24-1-1888, tr. Rhoon 30-1-1840 Jaapje Leentvaar, geb. Rhoon 22-10-1812, overl. Rhoon 12-3-1891, dr. van Arend Leentvaar en Pietertje Koster.

Uit dit huwelijk:

1. Petronella, geb. Barendrecht 27-4-1840, overl. Barendrecht 18-8-1842.
2. Maarten, geb. Barendrecht 24-8-1841, overl. Barendrecht 7-1-1842.
3. Maarten, geb. Barendrecht 23-10-1842, volgt VIII bc.
4. Pieter, geb. Barendrecht 16-1-1845, overl. Barendrecht 9-2-1845.
5. Arend, geb. Barendrecht 11-6-1846, overl. Barendrecht 6-8-1846.

VIII bc Maarten **Sparreboom**, geb. Barendrecht 23-10-1842, arbeider, overl. Rhoon 16-10-1905, tr. Charlois 29-10-1874 Adriaantje van der Perk, geb. Charlois 29-2-1852, overl. Rhoon 15-5-1904, dr. van Jan van der Perk en Adriaantje Schouten.

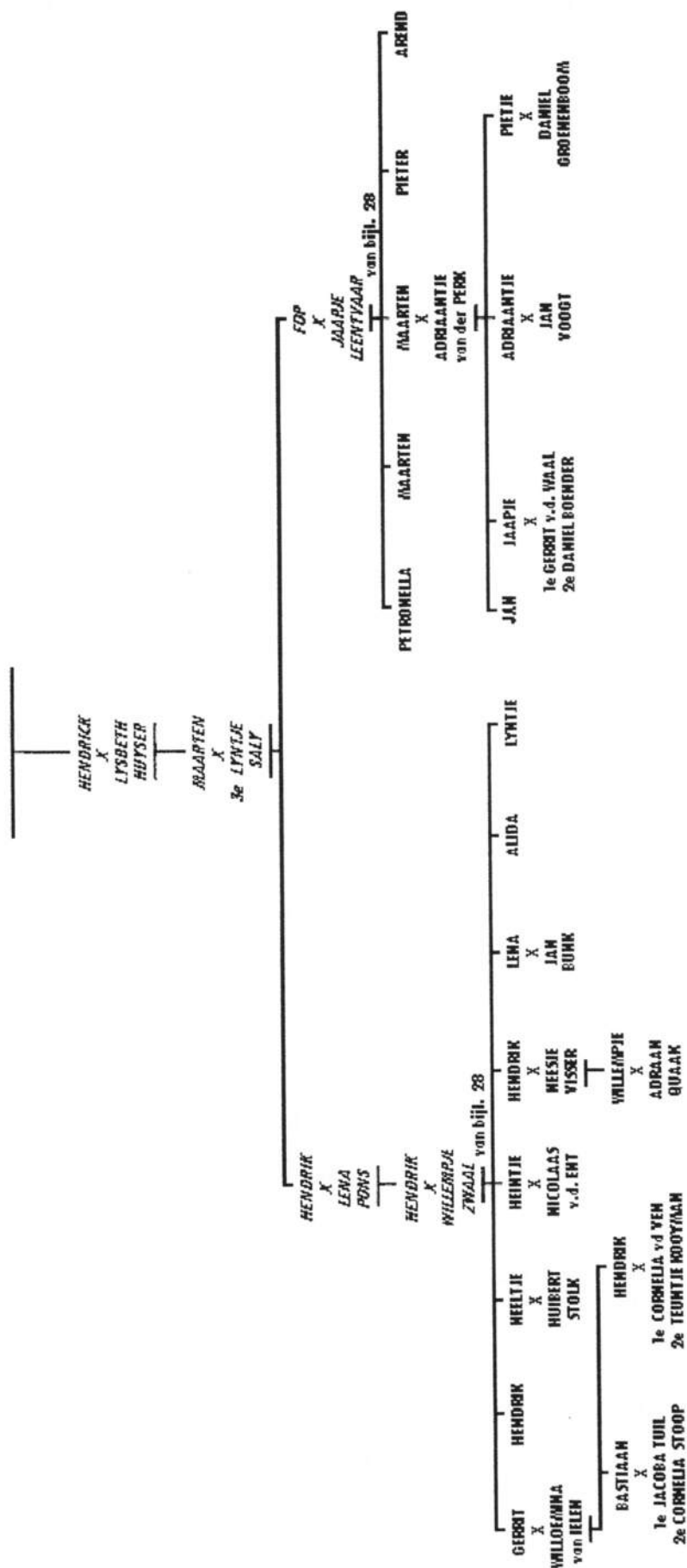
Uit dit huwelijk:

1. Jan, geb. Poortugaal 12-10-1876.
2. Jaapje Adriaantje, geb. Poortugaal 25-2-1880, overl. Rhoon 5-3-1943, tr. (1) Rhoon 5-6-1908 Gerrit **van der Waal**, geb. Hoogvliet 3-2-1879, overl. Hoogvliet 24-10-1915, zn. van Arij van der Waal en Aaltje Ginsheumer, tr. (2) Hoogvliet 8-9-1921 Daniël **Boender**, geb. Poortugaal 25-6-1884, zn. van Wouter Boender en Elisabeth Hazejager.
3. Adriaantje, geb. Rhoon 10-4-1886, volgt IX br.
4. Pietje, geb. Rhoon 8-2-1890, volgt IX bs.

IX br Adriaantje Sparreboom, geb. Rhoon 10-4-1886, overl. Bergschenhoek 22-9-1969, tr. Rhoon 5-9-1912 Jan **Voogt**, geb. Hoogvliet 26-11-1880, overl. Berkel 16-2-1944, zn. van Paulus Voogt en Anna van der Star.

Uit dit huwelijk:

1. Adriaantje, geb. Berkel 8-3-1916, tr. L. Rensen.
2. Anna, geb. Berkel 5-6-1919, tr. T. Plaating.
3. Jaapje, geb. Berkel 17-11-1920, tr. M. van der Vliet.
4. Teuntje, geb. Berkel 13-12-1921, tr. J. Stolk.
5. Maarten, geb. Berkel 8-3-1923, vermist 1945.
6. Paulus, geb. Berkel 4-8-1924, tr. Ch. Zeegman.

Een Sparreboom roept na het dopen:
"Yomanda, ik kan nu weer lopen."
"Da's fijn," roept zij blij.
"Kiet echt," antwoordt hij,
"Ze hebben m'n bromfiets staan slopen."

Prettige paasdagen.

De Redactie

Familieblad Sparreboom

Jaargang 15 afl. 2

September 2004

De Molûk van Tinte

Zomernummer met o.a.

Familiedag 2004 – Familieberichten – Persoonlijk verhaal van een Sparreboom
– Brieven geschreven tijdens de fietstocht van de Noordzeeroute 2004 – De
Molûk van Tinte – Kunst in een puur Hollands decor – Opsporing verzocht –
Genealogie – Limerick.

Familiestichting Sparreboom (opgericht 26 januari 1990)

Ere-Voorzitter Gerrit Sparreboom

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

BESTUUR:

Voorzitter: Trudy Schipper-Sparreboom

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Secretaris: Ingrid Sparreboom

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Penningmeester: Fred Sparreboom

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Genealoog: Jan Sparreboom

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Alle genealogische gegevens vallen onder verantwoording van de genealoog Jan Sparreboom, tenzij anders vermeld.

Redactie Jan Sparreboom

Familieblad:

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Verzending: Fred Sparreboom

[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

Dit Familieblad is het orgaan van de Familiestichting Sparreboom en wordt gratis verstrekt aan de donateurs.

Nieuwe donateurs kunnen zich opgeven bij de secretaris en hun donatie overmaken op gironr. 2792447 t.n.v. Familiestichting Sparreboom (€ 14,- (f. 30,-) onder vermelding van naam en adres.

Familiedag op zaterdag 2 oktober 2004 bij ICS, Leeghwaterstraat 6, 3316 EC Dordrecht.

Veel familieleden hebben zich al aangemeld voor de familiedag. Degenen, die dat nog niet hebben gedaan zijn nog in de gelegenheid zich binnen ca. 1 maand aan te melden.

Onder u zijn er misschien enkelen, die na het woord fabriek gelezen te hebben een bepaalde gedachte hierover hebben. Beter was misschien geweest het woord bedrijf te gebruiken. Wij verzekeren u echter, dat u op bezoek gaat bij een mooi en schoon bedrijf en de meeste bezoekers zeggen na afloop "wij wisten niet wat er allemaal komt kijken voor een kopje koffie". Tijdens de rondleiding heeft u tevens de mogelijkheid om zelf een smaaktest te doen met de in eigen branderij versgebrande koffie.

Het programma ziet er als volgt uit:

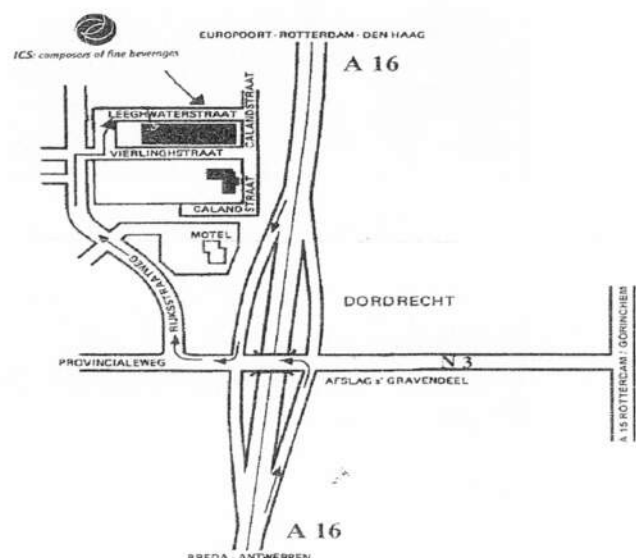
10.30 uur	Ontvangst in het bedrijfsrestaurant met koffie en cake
11.00 uur	Welkomstwoord van de voorzitter en verhaal van de genealoog
11.30 uur	Inleiding door de heer R. Koller, verantwoordelijk voor de inkoop en produktontwikkeling van de produkten koffie en thee.
12.00 uur	Lunch (lopend buffet)
13.15 uur	Begin rondleiding in 2 of 3 groepen.
15.00 uur	Afsluiting

Voor een ieder, die geïnteresseerd is in het product koffie is dit een unieke gelegenheid om bij ICS nader met dit product kennis te maken. Ook andere familieleden (kinderen - kleinkinderen – neven – nichten) zijn van harte welkom. Meldt u zich zo snel mogelijk aan: Stort € 15,= per persoon op gironummer 2792447 o.v.v. Familiedag 2004.

Openbaar vervoer: Dordrecht Centraal Station, elke 2 minuten over het hele uur een busverbinding nr. 166 naar ICS. In het weekend staat op de bus Heinenoord vermeld.

De routebeschrijving en plattegrond naar ICS:

A16, afslag 's Gravendeel/Papendrecht, richting industriegebied Dordt West. Rechtsaf de Rijksweg in. Tweede straat naar rechts, de Vierlinghstraat in. Eerste straat links, de Leeghwaterstraat in. Er zijn voldoende parkeerplaatsen aanwezig.

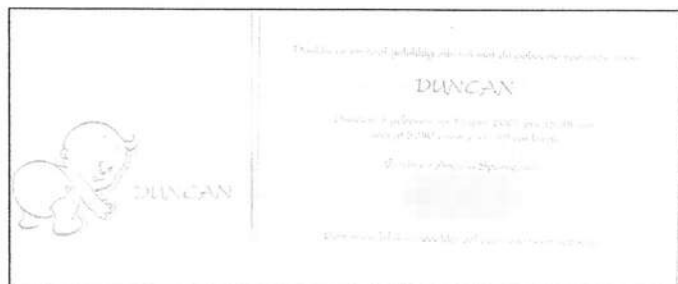
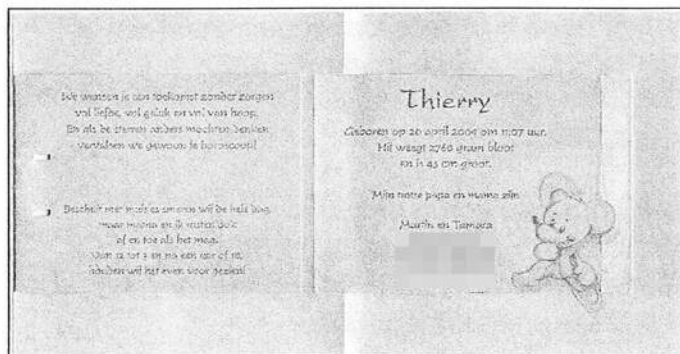
Tot ziens op zaterdag 2 oktober a.s.!

Familieberichten

Geboren:

Te Barendrecht, 11 april 2004, Duncan, zoon van Erwin en Angela Sparreboom-Taalman.

Te Spijkenisse, 20 april 2004, Thierry, zoon van Martin en Tamara Sparreboom.

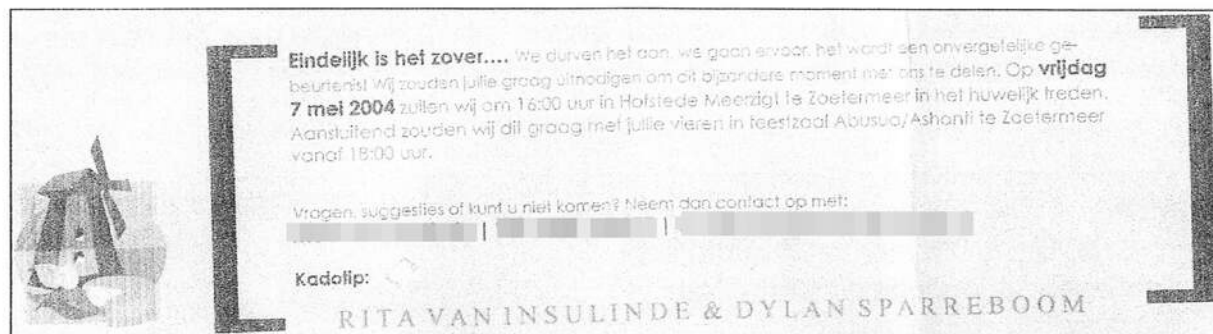

Gehuwd:

Te Zoetermeer, 7 mei 2004, Dylan Riemer Sparreboom en Januarita Dewi van Insulinde.

Te Oosterbeek, 27 mei 2004, Ruben Ruigendijk en Linda Sparreboom.

Te Rotterdam, 20 augustus 2004, Johannes Sparreboom en Maria Elisabeth Landmeter.

Overleden:

Te Spijkenisse, 19 augustus 2004, Jacoba Kuppen-Sparreboom, in de ouderdom van 69 jaar.

Persoonlijk verhaal van een Sparreboom

In elke uitgave van ons familieblad laten wij een Sparreboom aan het woord. Deze keer is dat Jaap Sparreboom uit Meppel.

Een hobby, hoe kom je er aan!

Ooit zat ik als leerling op de kweekschool en op zeker moment gaf de leraar opdracht om een dier te gaan verzorgen. Kat in 't bakkie, want mijn ouders hadden een kat.

Maar dat mocht niet. Geen bestaande huisdieren...

Dus kwamen mijn medestudenten aanzetten met wandelende takken, marmotten, cavia's en witte muizen. En ik wist nog steeds niets.

Toen begon "Gerard" een grote bak te bouwen met onder andere ruiten erin. Hij groef vervolgens een mierennest uit, stopte dat in de bak en sjouwde het geheel het lokaal in. Iedereen trots, maar niet de

mieren. De volgende morgen was de bak alweer leeg. Gerard maar weer graven – en kitten.

Toch had Gerard me op een idee gebracht. Een beetje schijnheilig vroeg ik aan de leraar of ik ook een paar duizend dieren mocht gaan houden. Jawel, zei hij, jij mag best met bijen beginnen. De school zou de cursus wel betalen en laat nu net de Marshall-hulp voor alle cursisten een tweetal bijenkasten in petto hebben. En daarna ben ik gewoon niet meer met bijenhouden gestopt.

Hoe dat gaat?

De bijen in onze streken overwinteren op een voedselvoorraad. Dat is voor het grootste deel suiker, die de imker tot een stroop heeft gekookt (twee kilo suiker op een liter water)

Ik voer meestal 13 à 14 kilo suiker in, zodat de bijen nooit tekort zullen krijgen. Wat ze over hebben, haal ik er uit en dat gebruik ik op jonge volkjes op te kweken, maar daarover later.

Bijen leven op raten, die voor het gemak van de imker in houten lijstjes zitten. In de raat slaan de bijen hun voedsel op (honing en stuifmeel) maar daar kweken ze ook de jonge bijen in.

Meestal begint de koningin al in januari met eitjes leggen. Niet veel, ongeveer de oppervlakte van een schijfje komkommer.

Dat is voor de bijen een aardig riskante zaak. Zonder broed vinden de bijen een temperatuur van 13 tot 26 graden voldoende, maar broed eist ongeveer onze lichaamstemperatuur – in dat broednestje.

Als dan ineens de temperatuur zakt tot ver beneden het vriespunt, dan kost het verwarmen erg veel energie aan de bijen. De tweede gok is dat ze in de honing/suikeropslag ook voldoende celletjes met stuifmeel tegenkomen. Dat moet de eiwitten voor de groeiende jonkies leveren. Bij een tekort daaraan dreigt er een gebreksziekte die volken doet wegsmelten. De verdwijnziekte noemden ze dat vroeger.

In het voorjaar startte ik met zeven volken en in april kon ik de eerste controle uitvoeren. Dat betekent de volkssterkte schatten, de voedselreserve bekijken en – het belangrijkste – zien hoeveel broed er inmiddels was.

Een bij doet er 3 weken over om van een eitje een bij te worden. Daarna doet zij drie weken dienst als “thuiswerker” en daarna drie weken in de buitendienst. In de wintermaanden kloppen die getallen niet. In de winterzit slijten de bijtjes niet en blijven ze wel ruim een halfjaar in leven. Logisch dat ze dan tijdig moeten worden vervangen door een nieuwe generatie.

De natuur heeft dit jaar niet zo erg meegewerkt voor de bijen.

Het voorjaar was te koud voor honing van wilg, prunus, paardebloem, fruit en koolzaad.

Later was de inbreng van distel, braam, klaver en linde ook heel matig. Als ik nu op de weersverwachting let, dan is het vooruitzicht voor de heidehoning ook niet zo best.

In de tweede week van september komen de bijen weer thuis. Ze krijgen hun wintervoer en dan is het bijenjaar 2004 voorbij.

In bovenstaand verhaal heb ik het zwermen overgeslagen. Als het aan de bijen ligt, gaan ze begin juni het aantal volken vermeerderen. In feite een trucje dat alle levende wezens toepassen. Imkers vinden het allicht niet zo leuk als de bijen er voor een flink deel vandoor gaan. Daarom maken ze kunstzwermen.

Het lijkt echter wel of de bijen er steeds meer een sport van maken om de imker te vlug af te zijn.

Nooit eerder heb ik in de zomermaanden vijf zwermen uit de bomen moeten plukken en nummer zes hangt nog vrijwel onbereikbaar boven een slootje.

Eerst die kunstzwermen maar bespreken.

In een flink bijenvolk met zo’n 20.000 bijen zoeken we de koningin op. Hoe? Door raat voor raat uit de kast te halen en naar de “moer” te zoeken. Met een beetje pech kost je dat drie kwartier of – nog erger – je vindt haar niet.

Een slimme imker geeft daarom in het vroege voorjaar een gekleurde stip op de rug van het borststuk van de moer. Dat lukt dan wel omdat het volk dan nog niet zo groot is. De moer wordt met raat en al in een klein bijenkastje gezet en de imker schudt er nog flink wat bijen bij. (3 à 4-duizend)

Dat volkje begint zich in de komende weken leuk te ontwikkelen en dat is ook de bedoeling.

Intussen is in het oorspronkelijke volk een paniek uitgebroken. De bijen zoeken fanatiek naar de koningin, maar vinden natuurlijk niets. Binnen een uur zijn ze dan ook al bezig met hun noodmaatregelen.

Ze zoeken daarvoor in de raten naar eitjes die nog geen drie dagen oud zijn en verbouwen het celletje om het eitje heen, tot een soort hangende vingerhoed. Het wonderlijke is nu dat ze het eitje, dat bedoeld was voor een gewone werkbij, laten uitgroeien tot een koningin. Daarvoor is een “hangende” wieg en iets ander voer met meer vitamines al voldoende.

Na dertien dagen komen deze jonge koninginnetjes uit hun cellen, soms maar zes, maar soms ook wel dertig!

Daar moet de imker op tijd bij zijn. Hij moet de moertjes uit de cellen laten kruipen door ze een beetje te plagen of gewoon het dekseltje oplichten. Dat hebben de moertjes ook al grotendeels losgeknaagd.

Alle jonge moertjes komen elkaar in de komende uren tegen en telkens ontstaat een gevecht op leven en dood. Zo blijft de sterkste over.

Meestal de volgende dag al gaat de het moertje op bruidsvlucht en na zes keer is haar zaadblaasje gevuld.

Daarmee kan ze minstens vier jaar voort om eitjes te laten bevruchten.

Dat regelt ze per eitje. Niet bevrucht, dan wordt het een dar (mannetje) en wel bevrucht wordt het een werkbij of een koningin. Zo heeft een dar dus geen vader maar wel een grootvader...

De techniek van de kunstzwermen is dus eigenlijk niet ingewikkeld, maar als de imker één koninginncelletje over het hoofd ziet, dan hangt de helft van het volk wel in de boom. Ook kan het gebeuren, dat de bijen al een koninginncel hadden aangelegd voordat de imker de kunstzwerm maakte. En dan hangen ze natuurlijk ook weer in de boom.

De gemeente Meppel heeft een ongediertebestrijder, maar die mag niet aan bijen komen omdat het beschermde dieren zijn. Dat vindt hij niet zo erg, want met al die wespen dit jaar is het al druk genoeg.

Burgers die de gemeente bellen, worden naar de imkers verwezen, maar ook de gemeente belt ons wel op.

Zo werd ik op woensdagmiddag door de gemeente gebeld met het verzoek om "even" een zwerm uit een boom te halen, vlak voor de ingang van V&D. Graag meteen, want de volgende dag wordt het weer loeidruk in het centrum (Donderdag-Meppeldag trekt inderdaad veel mensen. Alsof de winkels niet genoeg zijn, staat het centrum ook nog vol met kramen)

Met mijn autootje tussen de kramenbouwers laverend kwam ik bij de bewuste boom. De ambtenaar had de hoogte iets verkeerd ingeschat en mijn trapje was twee meter te kort.

In verschillende winkels was helemaal geen trapje te vinden, maar V&D hielp me (en indirect zichzelf) uit de brand.

De zwerm had ik vrij vlot in een klein kastje gestopt. Dat kastje knoopte ik met een touw in de boom, zodat de nog rondvliegende bijen ook onderdak konden vinden in het kastje.

Toen moest ik snel de trap inleveren. De dames hadden speciaal voor mij (?) een halfuurtje na sluitingstijd gewacht en wilden natuurlijk ook wel naar huis. Na negenen heb ik het kastje uit de boom gehaald. (jawel dat had ik lager vastgeknoopt) en moest ik tussen de kramen door uit het centrum zien te komen.

Minder haastwerk was het drie weken daarvoor. De gemeente vroeg me toen om in een nieuwbouw wijkje op te draven. (de Vlinderbuurt in Meppel)

Daar hing op een speelpleintje een zwerm, die natuurlijk ook maar liever moest verdwijnen. Maar op zes meter hoogte had ik niet gerekend.

Dat lieten de bewoners die met kampeertafeltjes op het pleintje bij elkaar zaten niet op zich zitten.

Er werden verschillende trapjes aangevoerd, maar zes meter haalden ze natuurlijk niet. En terwijl ik werd onthaald op een glaasje limonade, gingen twee bewoners aan het experimenteren.

Uiteindelijk ontstond er een soort brug uit zo'n opvouwbare ladder. Daarop plaatsten ze een stalen keukentrap en met spanbanden werden beide aan elkaar gesnoerd. Als demonstratie van betrouwbaarheid ging een bewoner er bovenop staan springen, waarna het mijn beurt was.

Het scheppen was geen probleem en een uurtje later kon het kastje dicht.

Zo is elke zwerm weer een apart verhaal, maar de zwerm op het pleintje aan de Citroenvlinder was veruit de leukste dit jaar.

Met imkersgroeten,

Jaap Sparreboom

Noordzeefietsroute 2004

Brieven van Tanja Boxman en Dirk Sparreboom

Noordzeeroute brief 0 uit Vlaardingen, woensdag 28 april 2004

Hallo familie, vrienden en bekenden,

We gaan er zéér binnenkort weer vandoor nu de lente explodeert. Dit keer niet naar het zuiden en niet per vliegtuig zoals de laatste twee keren, maar richting noorden en direct per fiets. Wel meer kilometers (ongeveer 7000) en meer tijd. De planning is tussen half en eind augustus weer thuis te zijn. Op het bijgevoegde kaartje is de route die we gaan volgen aangegeven.. Het is een bestaande en beschreven route, de Noordzeefietsroute; op veel plaatsen zelfs bewegwijzerd. De route volgt de kusten van de Noordzee. We hebben onszelf goed uitgerust met (winterse) fietskleding. We staan te trappelen om er eens flink tegenaan te trappen.

We zullen proberen ongeveer elke maand een rondzendbrief over ons fietslief en -leed te versturen. Uiteraard is dat afhankelijk van de beschikbaarheid van de internetcafés

Groeten, TaDi

Noordzeeroute brief 1 uit Søndervig, Denemarken, Hemelvaartsdag 20 mei 2004

Beste allemaal,

We zijn 1 mei uiteindelijk vertrokken en hebben nu 1400 km achter de wielen. Hiervan ongeveer al 200 in Denemarken (van de 600).

We hadden volgens onze grove planning pas morgen in Denemarken aan zullen komen en het land 4 juni weer zullen verlaten, dus we zijn vlotter dan gedacht.

De start op 1 mei was een stralende warme dag.

We waren al bang dat we de verkeerde kleding hadden meegenomen. Nou dat bleek niet het geval. De extra warme kleding en

donzen slaapzakken bleken broodnodig. We hebben nogal wat dagen met een dagmax. 12 gr.C achter de rug. Over het algemeen geldt dat het heel koud is en dat het heel hard waait. Een

aantal dagen met windkracht 5 en 6. Het enige dat we vergeten hadden, waren een aantal extra scheerlijnen voor storm, nou die konden we al snel gaan kopen. Nou ja, die wind heeft niet alleen nadelen. Nederland waren we vlot uit. Met een Zuidwester mee de Afsluitdijk over, dat schiet op. Verder echter veel uit N tot NW en hard. We hebben soms uren met 12 km/h tegen de wind zitten opboksen.

Van de kou hebben we echter geen last door onze warme kleding en slaapzakken en door de over het algemeen verwarmde toiletgebouwen. Het douchen was gelukkig daardoor geen ellende zoals in Italië en Spanje in de lente.

Wat echter ongelooflijk is tot nu toe: WE HEBBEN NAGENOEG GEEN REGEN GEHAD in deze drie weken. Dat is wel erg luxe. Verder over de reis.

Bij Duitsland denken we nu aan eindeloze lange (ongeveer 600 km hebben we ervan gehad) hoge zeedijken, honderden klaphekjes om de schapen tegen te houden tonnen schapenstront en een eindeloze rij badplaatsjes bezet door de grijze plaag.

Gelukkig dat het niet regende anders had het ons tot achter de oren gezeten (Niet die grijze plaag natuurlijk, zo wreed zijn we nu ook weer niet). We waren blij dat we de dijken achter ons lieten na een stukje Denemarken. De Denen hebben helaas een typische opvatting over fietspaden. Zodra het een fietspad wordt verdwijnt over het algemeen het asfalt om plaats te maken voor grind en gruis. Na een dag ziet je fiets eruit alsof je een Saharareis van een maand achter de rug hebt.

Naast de wind maakt dat het fietsen nogal zwaar. Ook schiet het niet erg op omdat je elke 300m in de remmen moet om een fietshekje te nemen.

Die zijn bedoeld om auto's tegen te houden, maar in het tegenhouden van fietsen zijn ze bijna net zo goed. Op zich is Denemarken heel mooi, en tot onze opluchting, na een paar honderd km Duitsland, niet zo aangeharkt. Helaas zijn meeste stukken duinenkust geheel verziekt door de dichte bebouwing met vakantiehuisjes. Je krijgt de indruk dat je hier kunt bouwen waar je maar wilt. Voor de rest: geen leuke slaapmatjes, tenten of banden en geen ander onheil. Allemaal de groeten van TaDi

Noordzeeroute brief 2 uit Lillesand, Noorwegen, maandag 14 juni 2004

Beste allemaal,

Nou, dan koop je dure nieuwe waterdichte fietstassen, neem je extra warme kleding mee, speciaal voor Noorwegen en dan regent het bijna niet en is het warm. Neem je de rotsachtige kust mee, dan konden we hier net zo goed aan de Franse Riviera zijn. Kortom heerlijk warm weer met af en toe een koel windje om het plezierig te houden. En dit allemaal sinds 1 juni, toen we in Zweden, Göteborg aankwamen.

Maar om bij het vervolg van de vorige brief van 20 mei te beginnen:

In Denemarken bleef het maar koud, 11 graden, en met harde tot stormachtige noordenwinden tegen.

Wel soms heel mooi. Leeg landschap, licht heuvelachtig met golvende groene en helgele velden. Kleurige huizen in geel en blauw en massieve witte kerkjes, met op het kerkhof witgeschilde hekjes om elk graf; tegen het wegwaaien van de doden nemen we aan. Kilometers lange smalle kale landtongen, heel mooi, maar nog steeds met die harde noordenwind tegen, en koud. Vaak onverharde wegen met grote grove kiezels.

De meeste plaatsjes zijn nederzettingen van vakantiehuisjes en 10 maal niks. Tijdens een van de zeldzame buien schuilden we in een bushuisje.

Op de vraag of we Duits waren barstte één van de aanwezigen spontaan uit in 'Kom van dat dak af' van Peter Koelewijn toen hij hoorde dat we Nederlands waren. Verder tegen het Pinksterweekende meer gezang maar dan van honderden Noren, herkenbaar aan hun vlaggetjes, op de fiets met kratten pils achterop ('øl' genaamd).

Vertrekkend uit een koud Denemarken kwamen we in Zweden, Göteborg, bijna in de zomer aan op een camping vol met Metallica fans, herkenbaar aan de hoeveelheid metaal door de verschillende lichaamsdelen gestoken en aan hun T-shirts en tatoeages en de grote hoeveelheden øl. Het stuk Zweden vanaf Göteborg naar de Noorse grens heet Bohuslän. Dit heeft een prachtige scherenkust: rotsachtige baaien. Heel indrukwekkend waren daar ook de rotstekeningen uit de bronstijd.

Het eerste gedeelte van Noorwegen viel tegen, niet mooi, rommelig, druk rond Oslo. Wat ook opviel dat op het platteland de Noren niet teruggroeten. Toch hadden we veel leuke contacten en begonnen ze vaak een praatje. Kennelijk groeten ze geen mensen die ze niet kennen. Het was overigens erg droog, er werd veel gespreeid en op de campings was het gras geel en verdord. We mochten daardoor in de tuin van een campingeigenaar staan. Tussen links een verguld hertje, rechts een verguld bloot meisje en achter ons een kleurige geglazuurde haan.

De zon schijnt van 4 uur 's-ochtends tot 22.30 's-avonds. Op zaterdagavond hebben de Noorse jongeren feestjes in de fjorden op feestvloten aangedreven door een buitenboordmotor, harde muziek en opgedofte meisjes. Dat leek ons best leuk, maar v.w.b. de leeftijd beginnen we daar toch wat bij uit de toon te vallen. Gelukkig waren wij op zondagochtend vroeger uit veren dan de meeste Noren.

Op zondagochtend zie je tot 12 uur bijna niemand op de weg. Behalve dan die ene man die kennelijk veel haast had en ons bijna dood reed. Even later kwamen we hem één minuut voor 10 bij de kerk tegen. Het bleek de koster die om tien uur de klok moest luiden. Het werd nog een heel aardig gesprek, hij in het Noors en wij in het Nederlands en Engels.

Verder is het hier voor Tanja afzien. Ze heeft alle producten in de supermarkt minstens één keer in de hand gehad voordat ze een keuze kan maken voor de maaltijd. Alles is heel duur, ze

hebben geen ALDI of Lidl hier en het ergste nog: alcohol is vreselijk duur.

De omstandigheden zijn dan wel heel goed het fietsen is echter heel zwaar. Veel hellingen van 10%, soms wel 20% en heel veel onverhard en heel mul. Het zwaarste gedeelte schijnen we nog te krijgen. We hebben inmiddels 2600 km achter de wielen en denken nog zeker twee weken in Noorwegen te zijn.

We zijn beiden in blakende gezondheid en smerig bruin. (Vooral Tanja, die krijgt iets van een zigeunerin.) Nog geen pech aan de fiets, nog geen lekke band!

Tot de volgende brief,

Groeten, TaDi

Noordzeeroute brief 3 uit Kirkwall, Orkneys, Schotland, dinsdag 6 juli 2004

Beste allemaal,

Was de laatste brief uit Lillesand in Zuid-Noorwegen; nu zitten we in Schotland. Gisteren na een boottocht van 5 en een half uur aangekomen op de Orkney-eilanden vanuit Lerwick op de Shetlands. Sinds de vorige brief hebben we ongeveer 1000 km afgelegd en zitten nu op de 3600 km. We hebben een score bijgehouden van het weer: goede/matige/slechte dagen. We zitten nu op 53/8/5. We hadden het ons allemaal anders voorgesteld: veel regen en weinig zon, maar we hebben zelfs op de Shetland-eilanden overwegend prachtig zonnig weer gehad. Wel wat kouder dan normaal in Nederland maar prima weer.

Na Lillesand werd naarmate we meer naar het noorden van Noorwegen gingen de natuur grootschaliger en woester.

Door steile rotswanden omgeven fjorden, terwijl daarboven op de plateaus de rotsen afgesleten en afgerond waren (door de gletsjers uit de laatste ijstijd) en bezaaid met meren. Waren we in Zweden al onder de indruk van de kust, we werden bij het vorderen van de reis gedwongen steeds meer superlatieven te verzinnen omdat het steeds mooier en indrukwekkender werd.

We kregen daar de eerste regen van betekenis en zelfs een aaneengesloten regenperiode van 66 uur. De toch al moeilijk te berijden sintel- en grindwegen werden doorweekt, dat gecombineerd met steile hellingen werd het erg zwaar. Als je op de pedalen moest staan, kreeg je het idee dat je je fiets bij elke pedaaltrap verder de modder in trapte. Dat de Noren het soms niet zo nauw nemen met fietsvoorzieningen bleek wel uit het erg slingerend hangbruggetje dat uit aan elkaar gelast betonijzer was samengesteld. Het was wel even slikken om daar over te durven. In de tocht waren enkele veren opgenomen over fjorden. Indrukwekkend mooie boottochten waren dat.

De kampeervoorzieningen zijn meestal redelijk, ook al werden we wel eens uit de slaap gehouden, zoals die camping annex kroeg waar dat weekend net een jazzfestival gehouden werd.

Uiteindelijk toch nog, ondanks de af en toe zware route, vlot in Bergen aangeland.

Aardige stad met mooie kwartier Bryggen, een gedeelte met geheel uit hout opgetrokken oude pakhuizen. De boot van Bergen naar de Shetland-eilanden werd al vlot begeleid door meevliegende Noordse Stormvogels en Jan-van-Genten.

Ja dan die Shetlands. Een landschap praktisch zonder bomen, glooiende bergen met overal schapen, steile klifs en mooie zandstrandjes. Soms spelende zeehonden, de je door het glasheldere water van boven af onder water ziet zwemmen. Overal verlaten boerderijtjes waarvan alleen de muren nog overeind staan.

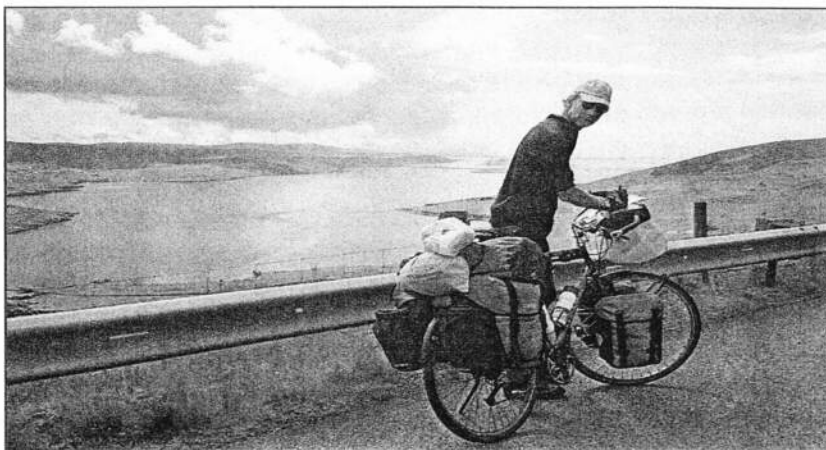
Ze zijn heel trots op hun Noorse wortels. De eilanden waren lang Noors.

De hoeveelheden zeevogels zijn indrukwekkend. Jan van Gent, Zeekoet, Zwarte Zeekoet, Alk, Drieteenmeeuw, Noordse Stormvogel, Papegaaiduike (ongelooflijk tam, enkele konden we fotograferen op 4 m. afstand).

Op veel plaatsen wordt nog turf gestoken, in de krant wordt uitgebreid verslag gedaan van breiwedstrijden, verlovings worden in de Shetland News aangekondigd. Onder de rubriek "honderd jaar geleden" lazen we een uitgebreid verslag van het bezoek van een aantal Vlaardingse vissersschepen. Ter ere daarvan werden roeiwedstrijden gehouden, waarbij een van de eigenaars, de heer Pot, als tolk diende om het ongeregeld zootje Vlaardingse vissers aan de spelregels te houden. Volgens diezelfde krant werd het bij het roeien een rommeltje. Meer enthousiasme dan roeivaardigheid bij onze stadsgenoten. Maar ja, volgens mij kunnen ze het hier nog steeds niet hebben dat de Nederlanders een paar honderd jaar geleden het fort van Lerwick afgefipt hebben.

Trouwens, voor de Vlaardingers. Een paar dagen geleden mochten wij meemaken dat de eerste nieuwe haring binnengebracht werd. Bij dezelfde gelegenheid moest Dirk afscheid nemen van zijn in La Mancha gekregen petje, toen dat bij een boottocht met een windvlaag over boord waaide. Tanja heeft het niet op die wind hier. Ze beweert dat elke keer als ze op de fiets stapt het begint te waaien. Nou ze denkt wel meer. Gisterochtend beweerde ze dat ze een schaap over de tent van de burens zag springen. Ik geef toe dat er een kudde in de buurt was maar Trouwens het hogere is hier goed vertegenwoordigd. Het aantal kerkgenootschappen is hier niet te tellen.

Overal kerken en kerkjes van genootschappen waarvan we soms, maar meestal niet gehoord hebben. Maarten 't Hart zou hier veel stof tot schrijven vinden. Er rijdt ook een veelkleurige bus rond, geheel bedekt met godvruchtige teksten. Toen ik die fotografeerde werd ik direct voorzien van uitgebreid stichtelijk leesmateriaal.

Tanja zorgt nog steeds goed voor de catering. Ik moest wel op de veerboot uren rondlopen met een heel brood omdat we dat volgens haar nodig hadden. Maar ja we hadden net een grote portie fish and chips op en we hadden ook nog gembercake, gemberkoekjes, nootjes (twee soorten) bier, cider, bananen, enz. enz. Dus dat brood kon ongebruikt weer van boord.

Verder zijn ze hier erg lelijk maar ook heel aardig, zoals die

timmerman die op een stille weg ons opwachtte om te vragen of we pech hadden. We stopten even om van het uitzicht te genieten. We waren spoedig op de hoogte van alle bezienswaardigheden en zijn familiebetrekkingen met de diverse eilanders.

We hebben af en toe contact met wat medefietsers. Dat zijn er veel te weinig, dus we willen jullie aansporen ook eens deze tocht te doen. Zoals je aan ons verslag merkt is het een eitje,

Groeten, TaDi

Noordzeeroute brief 4 uit Berwick-upon-Tweed, woensdag 28 juli 2004

Beste allemaal,

Inmiddels Schotland verlaten, de grens ligt hier luttele kilometers vandaan. De vorige brief was vanuit de Orkneys, die we toen nog moesten verkennen. Ze bleken veel meer in cultuur gebracht dan de Shetlands. Vooral Tanja was blij weer koeien te zien in plaats van al die schapen.

De noord- en westkust van het hoofdeiland waren indrukwekkend mooi. Rotswanden afgewisseld met strandjes. Veel steentijdsporen; een compleet opgegraven dorp uit die tijd.

De oversteek naar het "vasteland" van GB vond plaats vanuit een geheel verlaten spookdorpje in het uiterste zuiden vanaf een haventje dat (alweer) betaald was door de EU. De veerboot was een roestbak die we in Nederland nog niet zeewaardig verklaard zien. Veel voor Nederland zeldzame zeevogels te zien bij de overtocht.

John o'Groats, genoemd naar een Nederlander, u raadt het al, Jan de Groot die daar ooit een veerdienst begon, stelt niet veel voor. Een tochtig gat met een nepkasteel. Je moet betalen om bij de bekende wegwijzer te fotograferen; dat ging ons te ver.

Om dat bloot te doen in navolging van die Engelsman die bloot door GB reisde "voor de vrede" gezien de temperatuur al helemaal. We hebben een dag later aan de noordkust 's-avonds noodgedwongen een pub bezocht tegen de kou.

Dwars door de noordelijke Hooglanden op de fiets is een belevenis. Een enorm wijds landschap met heuvels slechts bedekt met gras varens en mos. Het weer bleef koud met af en toe regen. Elke dag regende het wel. Gelukkig niet zo veel dat we niet tussen de buien door konden rijden. De Schotten vonden het zelf zo slecht dat ze zich herhaaldelijk verontschuldigten voor het slechte weer. Wij hadden daar zo onze gedachten over. Volgens ons was het vrij normaal weer voor de streek.

Het fietsen was niet altijd even gemakkelijk door de wind, de regen en de hellingen. Volgens Tanja begint het prompt te waaien als ze op de fiets stapt.

Tan verwijt Dirk dat als er een helling is hij ineens vooruit speert. Dirk daarentegen verwijt Tan dat ze met opzet langzaam gaat fietsen op hellingen. Zo ziet u, het is niet altijd even harmonieus. Wat wel opvalt is dat hier de naam Tanja heel populair is, er zijn namelijk veel Tan-studio's.

De Schotten zijn nogal nationalistisch en trots op hun verleden met veel heldhaftig vertoon, waarschijnlijk omdat ze bijna alle veldslagen verloren. Ook zijn ze trots op hun Pictische afkomst. Nou de Picten moeten wel een lelijk volk geweest zijn want volgens Tanja zijn de Schotten het lelijkste volk na de Lappen en de Ieren. Ik moet zeggen, de Schotten zijn heel erg aardig, maar je wordt droevig van de grauwheid van de steden en het uiterlijk van de mensen. Ze maken de indruk van dikke geslagen honden.

Nichtje Eva, onlangs speciaal naar dit hoge noorden verhuisd om haar oom en tante te ondersteunen op deze reis, gaf ons een gastvrij onthaal en trachtte in korte tijd ons op gewicht te brengen met haar eigen gebakken brood. Dat was dermate lekker dat we overwogen hebben haar te vragen het poste restante op te sturen naar verschillende plaatsen op onze route.

Even ten noorden van Inverness mochten we weer kennismaken met echte Schotse zeemanskunst. Bij de oversteek naar Black Isle sloeg het zeewater over de fietsen op een roestbak, de "Cromarty Rose", die herhaaldelijk uit de vaart was door technische problemen. Het bleek het kleinste autoveer van GB. Het kon twee auto's vervoeren. Die moesten er eerst op. Dan werden ze gekeerd op een draaischijf en dan mochten de fietsen pas aan boord. Ook weer zo'n geval dat in Nederland zeker afgekeurd zou worden voor alle dienst.

Black Isle is wel een goede plaats om dolfijnen te bekijken. Je gaat staan en ja hoor, na even wachten verschijnt daar Flipper met zijn vriendjes.

De kust tussen Inverness en Aberdeen heeft veel mooie oude vissersdorpjes, kliffen met daartussen strandjes. Jammer dat het zo koud was. In het binnenland veel wegen omzoomd door eeuwenoude eiken en beuken.

De rafelranden van de stad zijn nooit de mooiste plekken op onze fietstochten, maar Aberdeen was wel erg. Een deprimerende winderige stad met granieten namaak oude huizen. Edinburgh lijkt ook oud maar de meeste huizen zijn van rond 1900 in een stijl van een paar honderd jaar daarvoor. Erg toeristisch, een soort Disneyland met veel stoer doende Schotten die op een doedelzak staan te spelen met een geldbakje aan hun voeten. Ten zuiden van Edinburgh kregen we nog even een reprise van de Hooglanden voordat we in de Bordercounties belandden met parkachtige landschappen met vele indrukwekkend grote bomen. Inmiddels is het zomer geworden hier en hebben we nog zo'n 1100 km route te gaan in zo'n 25 dagen. Dat moet kunnen. We willen namelijk terug zijn als broertje Hans trouwt. We hebben inmiddels 4800 km achter de rug. Nog steeds geen leuke banden of gebroken spaken. Dit is de laatste brief onderweg. De eindbrief sturen we vanuit huis. Zoals u gewend bent zal die gelardeerd zijn met uitgebreid statistisch materiaal over de reis. Tot ziens,
TaDi

Noordzeeroute brief 5 uit Vlaardingen, donderdag 19 augustus 2004.

Beste allemaal,
Zondagnacht 15 augustus zijn we aangekomen in Hoek van Holland met de boot vanuit Harwich en naar huis gefietst. Nog geen half uur na de thuiskomst gingen de hemelsluizen open. Dat was een beetje symbolisch voor deze fietstocht. In Schotland en Engeland hebben we bijna elke dag regen gehad, maar vaak werd het droog vlak voor vertrek of begon het te regenen vlak na aankomst op de camping. Gelukkig hebben we ook wat dagen in de regen gefietst, daarom weten we nu dat onze fietstassen echt waterdicht zijn zoals de fabrikant beweert.

De vorige brief, nummer 4, uit Berwick-upon-Tweed hadden we nog maar net geschreven en zaten daarvan wat uit te rusten op een bankje of Tanja werd overvloedig besproeid door een meeuw op het moment dat ze een hap nam van een bruine boterham met kaas. De boterham konden we natuurlijk weggooien en het kostte een pakje zakdoekjes om Tanja weer toonbaar te maken. De dieren rond Berwick zaten ons wel meer dwars. De volgende dag waren we maar net op weg of ons pad door een weiland werd versperd door

een weliswaar adolescente maar reeds reusachtige stier. Helaas stond hij voor het hekje waar we doorheen moesten en bovendien loeide hij af en toe dreigend. Ervan uitgaande dat de boer een echt gevaarlijke stier daar niet los zou laten lopen zijn we toch maar voorzichtig erlangs geschoven. Dat voelt toch niet lekker zo vlak voor de kop van zo'n kolos langs. Het meest bezorgd waren we nog dat u in het geval de stier toch gevaarlijk bleek, u onze laatste brief zou mislopen.

Langzamerhand gingen we inzien dat Engelsen veel minder lelijk zijn dan Schotten. In vergelijking met Schotten vonden we ze zelfs knap. We gingen ook inzien dat Groot-Brittannië toch heel anders is dan de rest van Europa. Engelsen en Schotten zijn heel vriendelijk maar soms ook eigenaardig. Kom je op een camping die in de verstikkende rook ligt, zodanig dat in Nederland politie en brandweer zouden uitrukken. Vraag je, is dat vaker hier? Dan wordt berustend gezegd: "Ja, dat is het bouwbedrijf hier in de buurt dat afval

verbrandt, dat is normaal." Voor de vaatwas verstrekte de eigenaar van de camping eigenhandig teiltjes water. Overal briefjes met voorschriften. Een fietser die om 7 uur 's-avonds aankomt, wordt weggestuurd omdat de camping vol zou zijn, terwijl er een massa plaats is voor een tentje voor één nacht. De volgende camping ligt 20 mijl (32 km) verder. We kwamen op campings waar we ons handwasje (twee fietsbroeken) niet mochten uithangen; dat moest in de droger. Andere campings verboden uitdrukkelijk het doen van een handwasje in de toiletruimte en in de afwasruimte. Op de vraag: "waar dan?", werden we verwezen naar een buitenkraantje met koud water op 30 cm afstand van het stortputje voor afvalwater. Je moest daar maar op je hurken je wasje doen. Op een camping wilden we nog een dag blijven en liepen tegen twaalfen naar de receptie om te verlengen. Helaas er was op de camping maar één toerplaats en die was voor die nacht gereserveerd, of we maar wilden opbreken, nee we hoefden geen haast te maken, die mensen kwamen pas het eind van de dag. Op ons aanbod ons tentje te verplaatsen gezien de ruime lege grasvelden, werd afwijzend gereageerd, er was maar één toerplaats. Op een volgende camping, overigens één van het kwart dat in orde was, liep als beheerder een soort sergeant-majoor met snor rond, die voor wat betreft motoriek zo uit een aflevering van Monty-Pyton weggelopen leek.

In de familie staan wij geloof ik bekend als notoire viezerikken, maar zelfs ons was het af en toe te gortig. We troffen af en toe toiletgebouwen die op z'n minst een jaar niet schoongemaakt waren. Op één camping was de douchebak zo vuil, dat dit onmogelijk in één jaar opgehoopt kon zijn. Bij driekwart van de campings was het maar een armoedige zooi, soms werden de gammele schotten van spaanplaat in toiletgebouwen, gecamoufleerd met plakplastic. De toiletgebouwen werden soms wel gezellig gemaakt met vloerkleden (!), schilderijtjes, bloemstukjes en zitjes.

Ondanks alle kritiek, Engelsen zijn wel vaak heel erg aardig. Zo werden we in Harwich, op een bankje aan zee, wachtend op de boot naar Hoek van Holland, door een picknickend paar getraakteerd op voortreffelijke witte wijn.

We kregen de indruk dat Engelsen fietsen maar gevaarlijk vinden. In Blyth langs de oostkust troffen we een weg waar bij elke kruising, bushalte en uitrit het bordje "Cyclists dismount" stond. Op deze weg van één km wel 20 keer. De route volgde soms fietspaden en oude spoorlijnen die als fietspad ingericht waren.

Sustrans, de organisatie die fietsroutes in G.B. ontwerpt, heeft bewonderenswaardig veel bereikt in een land waar bijna niemand fietst. De fietspaden zijn echter bij elke kruising voorzien van uiterst nauwe fietssluisen. Dat betekent bij elke sluis afstappen, fiets er doorheen zeulen, vaak met tillen, weer opstappen en op gang komen. Op één plek waren er met rotsblokken wel 15 fietssluisen achter elkaar gemaakt op ongeveer 10 m afstand van elkaar. Ook wordt vaak omgereden om naar Nederlandse begrippen vrij rustige wegen te omzeilen. Zo werden we een keer van de weg een zijweg met een helling van 10% opgestuurd om na een even steile afdaling 100m verder weer op dezelfde weg te belanden. Daardoor hadden we enkele dagen dat we de hele dag onderweg waren en maar 60 km aflegden. Erg leuke stukken waren de kilometers langs de lange typisch Engelse promenades in de badplaatsen. Soms modern, vaak erg antiek ogend. Minder leuk waren de stukken door de grote steden aan de oostkust bijvoorbeeld Teesside (Stockton-on-Tees, Middlesborough), routebordjes verdwenen, rondhangende jeugd (dat zag er veel erger uit dan het was, geen last gehad), veel glas op de weg, zwerfvuil, winkelwagentjes her en der neergesmeten.

Weten ze in Noorwegen van steile hellingen, in de Yorkshire Moors kunnen ze er ook iets van. Als we de bordjes langs de weg mogen geloven: tot 20%. Op de duur haalden we opgelucht adem als we een hellingspercentage van 10% aangekondigd zagen. Het landschap was uitzonderlijk fraai: gele korenvelden omzoomd door meidoornhagen, reusachtig grote bomen her en der in het veld en vaak de wegen begeleidend.

Dat bleef eigenlijk tot Harwich zo. Uitgezonderd dan de Fens, het stuk rond King's Lynn dat zeer Nederlands aandoet. Ons werd alom verteld dat het moerassig gebied door Nederlandse ingenieurs drooggemaakt is. Dirk heeft zijn mening over Engelse kerken moeten herzien. Veel prachtige kerkjes op de route. Wellicht zit het verschil in de hier overwegend lichtgekleurde steen die gebruikt is, waardoor de kerken minder somber en spookachtig zijn. Sommige kerkjes hebben binnen een speelplek voor kinderen.

In één geval, in Howden, tussen een grote graftombe en een oude lijkbaar inclusief een (lege doodskist). Ook veel leuke stadjes. York is echter wel erg toeristisch geworden, we vonden Norwich eigenlijk leuker.

Heel bijzonder vonden we de biologische varkensfokkerijen. Vrij rondlopende grote zeugen die achter schrikdraad gehouden werden. De biggetjes echter konden onder het schrikdraad door en liepen helemaal vrij rond, maar stormden af en toe in een massale ren op ma af. Wroetende en in de modder rollende varkens zien er toch iets leuker uit dan die concentratieloodsen in Nederland. De laatste 14 dagen van de tocht konden we eindelijk uit het thermo-ondergoed en zelfs 's-avonds wel eens buiten de tent zitten. Het werd de laatste dagen zelfs warm. Wel veel regen ook tijdens fietsen maar dat is bij een hoge temperatuur niet zo'n probleem.

Nu de statistiek

Afstanden.

Totaal 5802 km in 107 dagen dat is gemiddeld 52 km per dag. Aantal dagen dat we gefietst hebben 87, gemiddeld per fietsdag 67 km. Kortste afstand 43 km, langste 102 km.

Fietsonderhoud.

Beperkte zich hoofdzakelijk tot smeren. Geen enkele lekke band en geen enkele gebroken spaak (onze vorige tocht van 4500 km ook al niet). Een paar pedalen vervangen, twee versleten derailleurkabels en een remkabel.

Kosten.

We hebben totaal tijdens deze 107 dagen € 4483 uitgegeven dat is € 42 per dag daarbij inbegrepen de bootreizen.

Overnachtingen.

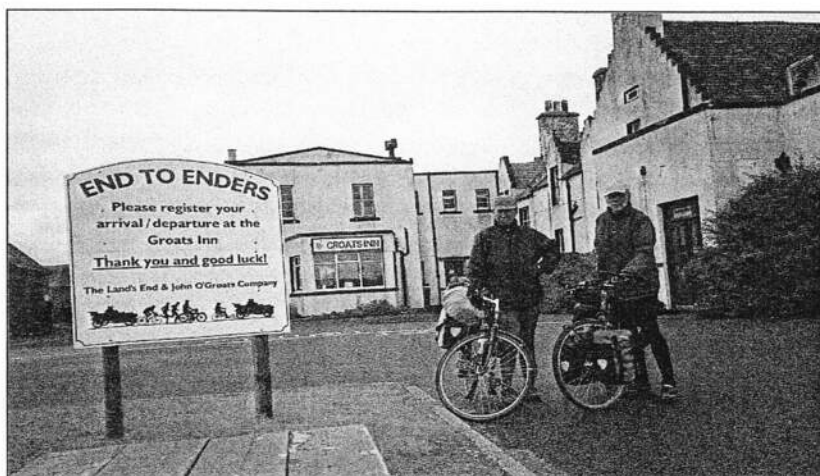
Van de 106 overnachtingen zijn er 4 niet in de tent gedaan. Eén maal een hut en twee maal een jeugdherberg en één maal bij nichtje Eva in Tain, Schotland. Totaal aan overnachtingen uitgegeven € 1368, dat is per overnachting gemiddeld € 13.

Weer.

De score van het weer: goede/matige/slechte fietsdagen (ongeacht of we op een dag fietsten of niet) was aan het eind van de reis op 86/14/7.

Tot slot, als je volgend jaar meent ons in een folder over de Schotse Hooglanden te zien staan, dat kan kloppen, we zijn samen met andere fietsers al fietsend daarvoor gefotografeerd. We hebben zelf tijdens deze reis 14 filmrolletjes volgeschoten. We zijn van plan daarmee een web-site te maken. Is die klaar dan horen jullie het wel. Het zal wel even duren want binnenkort moeten we natuurlijk gaan uitrusten in Zuid-Frankrijk in de zon.

Groeten,
TaD

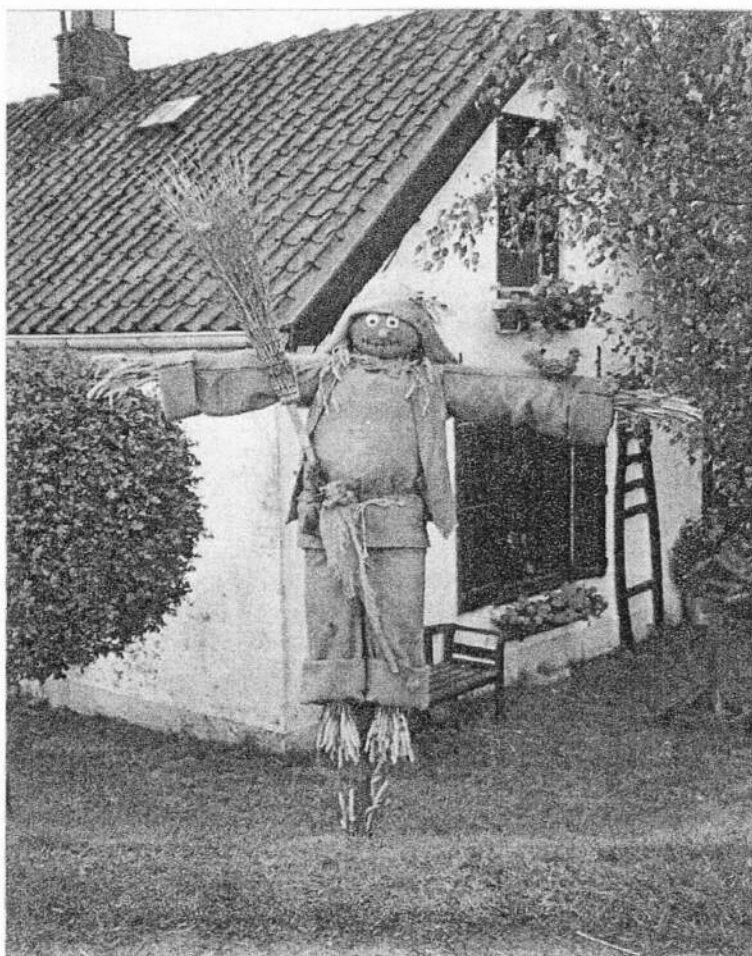
De molûk van Tinte

Het woord molûk was al in 1914 in gebruik in Midden Voorne dat wil zeggen in Vierpolders, Tinte, Hellevoet en deels Oostvoorne. Het betekende mooi-lelijk en dook voor het eerst op toen er een zigeunervrouw rondtrok die kammetjes en dergelijke verkocht aan de deur. Ze was oerlelijk, maar had prachtige kleren aan. Zij was mooi-lelijk, molûk dus.

Oorspronkelijk heeft het woord dus niks te maken met de vogelverschrikker maar de link is snel gelegd. De vogelafweercreaties zijn immers ook mooi en lelijk tegelijk. In de Tweede Wereldoorlog raakte het woord min of meer in ongebruik door het verdwijnen van de zigeunerinnen en de vogelverschrikkers. Sporadisch dook het nog wel eens op als scheldwoord, wat het eigenlijk dus niet was.

Het dialect verdwijnt steeds meer, maar wat gebeurt er. In Tinte begint het woord molûk aan een nieuw leven, en wat voor een. Het meervoud is trouwens molûkke en niet molûkken zoals vaak wordt gedacht.

In het woordenboek staat het woord molik dat vogelverschrikker betekent. In het Hebreeuws kent men molek; iets waaraan een offer wordt gebracht. Dan is er ook nog de uitdrukking zo zwart als een molik. En als je op internet gaat speuren kom je een lange lijst van betekenissen tegen Maar wat het in Tinte betekent vind je nergens terug: beeltenis van een vogelverschrikker die inwoners van Tinte in hun tuin zetten.

De traditie rond de molûk is vijftien jaar geleden ontstaan, in 1989. In dat jaar vierde het dorpje Tinte haar vierhonderdjarig bestaan. Door een van de Tintenaren Mevr. Klok, werd toen het idee geopperd een vogelverschrikker wedstrijd te organiseren. Hierop werd door de Tintenaren massaal gereageerd. In elke voortuin van de echte Tintenaar prijkte een fantasievolle creatie. Tien jaar later. In 1999, werd de wedstrijd herhaald, met als resultaat weer vele originele molûkke. Dit jaar bestaat Tinte 415 jaar en weer is er aan de bewoners gevraagd om molukke te plaatsen. Sinds mei/juni raakte Tinte weer helemaal in de ban. Elke dag verscheen er wel weer eentje in een tuin, voor een woning of zelfs in de hoogte.

Ze staan, hangen en liggen op daken en in bomen. De prijsuitreiking heeft inmiddels tijdens het Tintezomerfeest plaats gevonden. De Westvoornse kunstcommissie reikte de eerste prijs uit aan de familie Sparreboom voor de molûk aan de Strypsedijk 14 die met veel oog voor detail was gemaakt.

Je ziet een molûk hoeft niet altijd kleur te hebben werd er bij de uitreiking gezegd. De molûk is volledig vervaardigd uit jute, zelfs de accessoires in de vorm van kleine egeltjes, knuffelbeer, buideltje en vogels zijn vervaardigd uit jute. Fier staat de molûk op de kruising bij het huisje in de polder en staart uit over de akkers.

Anja Sparreboom is dolblij met de prijs. Ze is namelijk ook actief betrokken bij het ontwerp voor het standbeeld dat in Tinte moet gaan verreizen waarbij de discussie menigmaal gevoerd is, hoe een molûk er uitziet.

Ze had aan de kunstenaar gevraagd of het een gewone, herkenbare vogelverschrikker kon worden. Op de vraag van de kunstenaar hoe die er dan wel niet uit moest zien heeft ze toen geantwoord dat ze dat nog wel eens zou laten zien. Ze was daardoor dus ook zeer verheugd dat juist haar ontwerp van de molûk de eerste prijs heeft gewonnen.

Boekje met Môlukken

De eerste prijswinnaars.

FOTO: WIL VAN BALEN

TINTE - Tijdens het zomerfeest van Tinte zijn de drie prijswinnende môlukken uitgeroepen. De Westvoornse kunstcommissie reikte de eerste prijs uit aan de familie Sparrenboom voor de môluk aan de Strypsedijk 14 die met oog voor detail was gemaakt. De tweede prijs ging naar Ronald Roest en Miranda van der Meulen aan de Lodderlandsedijk 25 voor de feestende, drinkende môluk. En de derde prijs ging naar de Neptunus-creatie aan de Colinslandsedijk 39 van de familie Langendoen. Deze is zo groot dat hij boven het dak uitkomt. Er komt een 32 pagina's tellend boekje in de verkoop waarin 108 kleurenfoto's staan van de gemaakte môlukken. De foto's zijn gemaakt door een hobbyist, Rob Vermeulen uit Hellevoetsluis en de oplage wordt bepaald aan de hand van de interesse die uit voorinschrijving moet blijken. Belangstellenden kunnen een reservering plaatsen in de buurtwinkel van Tinte aan de Colinslandsedijk 37, tel. 0181-415131. Een proefexemplaar ligt daar ter inzage. Het boekje komt omstreeks 15 juli uit en kost zeven euro.

Kunst in een puur Hollands decor

Neem wat de natuur geeft: met materialen als riet en wilgentakken hebben veertien beeldhouwers zich laten gaan bij de molens van Kinderdijk.

Door Ellen Leijser
KINDERDIJK - Hoe Hollands wil je het hebben. Schilderachtige wolkenluchten, wuivende rietkragen, brede vaarten en molens met draaiende wieken. In het molengebied in Kinderdijk versmelten voorbijgangers met het heden. De bijzondere locatie staat niet voor niets op de Werelderfgoedlijst van de Unesco.

Inmiddels hebben twee moderne gemalen het werk overgenomen van de 19 molens, want de strijd tegen het water is nooit ten einde: Het gebied ligt anderhalve meter onder zeeniveau.

Veertien beeldhouwers - zeven uit Nederland, zeven uit het buitenland - zijn de afgelopen week 'afgedaald' naar deze inspirerende plek. Om langs de waterkant met elkaar te discussiëren over hun kunst, maar vooral ook om ter plekke te werken. Met materialen uit het polderlandschap als riet, wilgentakken (tenen voor de keners), bomen, gras en hooibouwen den zij hun beelden. De naam van de tentoonstelling is in feite het thema: *Art below sea level*, kunst onder zeeniveau.

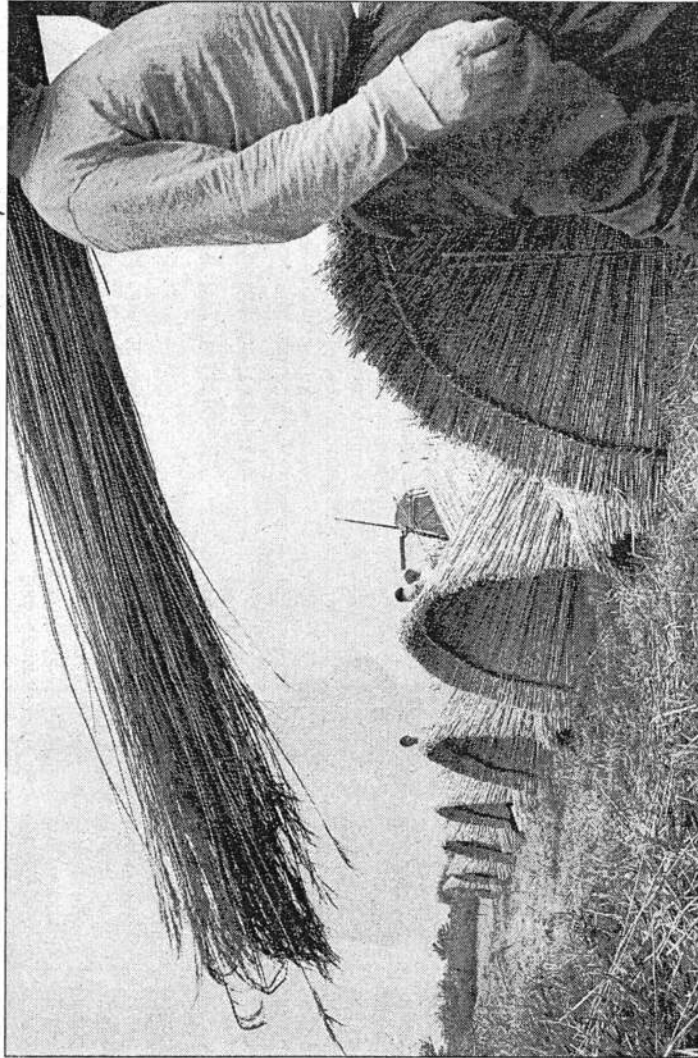
Voor een enkeling was het een vreselijke kwelling om, bespied door de vele bezoekersogen, in het

openbaar aan de slag te gaan. Anderen ervoeren het echter als een soort uitje. Een verademing zelfs; even weg uit de eenzaamheid van het eigen atelier en lekker ouchteren met de passanten. Neem de Belgische kunstenaar Marc de Roover. Met een permanente grijs op zijn gezicht bouwde hij aan zijn kunstwerk *Om en om* dat bestaat uit negentien halvemaa-vormige tentjes die om en om geschaakeld een mooi golvend patroon vormen. De Roover neemt uitgebreid de tijd om iedereen te woord te staan, terwijl zijn hulpjes - mijn slaven, roept hij lachend - ondertussen met de vele bossen riet slepen.

Luc Souren uit Maastricht geeft niet ook zichtbaar van alle aandacht. Alsof hij dagelijks niets anders doet dan publiek te entertainen staat hij iedereen die passeert op de anderhalve kilometer lange dijk te woord. Geintjes en serieuze uitleg over zijn beeld volgen elkaar in rap tempo op. Hij maakt gebruik van de vaart, zijn kunstwerk - een enorme hooiberg met daarop een geit van staal - drijft in het water.

De kunst van Souren is altijd gebaseerd op een verhaal. In Kinderdijk heeft hij zich laten inspireren

Ar. 7/8/2004.

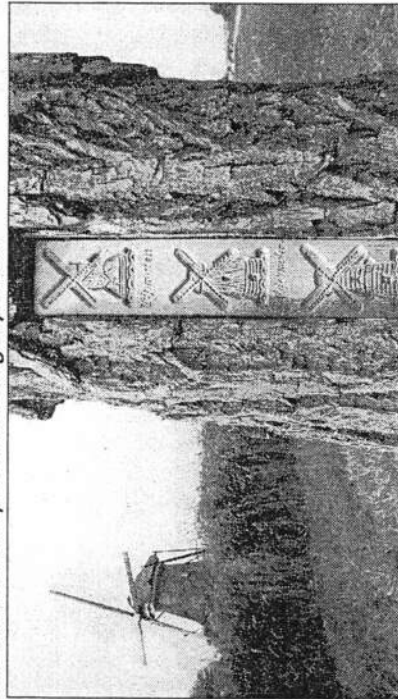

Kunstenaar Marc de Roover loopt met een bos riet over zijn schouder langs zijn werk.

Beeldhouwers strijken neer bij molens in Kinderdijk

ren door het idee van het doorbreken van dijken. „Een dijkdoorbraak is een heel eng idee. Bij dreiging hoort veiligheid.”

De geit denkt slim te zijn en bij watersnood op de berg te klimmen, maar dat betekent dan wel dat hij zijn eigen ondergang tegemoet graast door de berg langzaam maar zeker optevreten. Niet alleen zijn voer, maar ook de bo-

Een koekplank met molens in een wilg van Jan Sparreboom.

FOTO: SCORDE KOCK

dem onder zijn poten zal verdwijnen. „Veiligheid is tegenwoordig een beladen woord. De geit staat voor alle Nederlanders en de berg voor de rijkdom van Nederland.”

legt Souren uit. Hij lacht maar weer eens en met een knipoog noemt hij de titel van zijn beeld: *veiligheid*.

Francisco Gazitúa uit Chili heeft van wilgentakken een reusachtige ark op het droge gebouwd. De Chileen, in eigen land een grootheid, is gewend om op locatie te werken. Hij is zwaar onder de indruk van de omgeving. „Het is hier echt fantastisch. Zo vreedzaam en rustig.”

Gazitúa woont in het Andesgebied, in de nabije omgeving van watervallen. Voor hem is water het symbool van kracht en energie. „Je hoort het water, met z'n rommelende stenen, altijd.” Die energieke omgeving is totaal anders dan in hier in Kinderdijk, zegt hij. Waar het water nog minder doet dan kabbelen. In Nederland zijn we er met allen wel aan gewend dat zo'n beetje de helft van ons land er niet zou zijn zonder dijken, voor de Chileen is het een bijzondere gewaarwording om onder zeeniveau te werken.

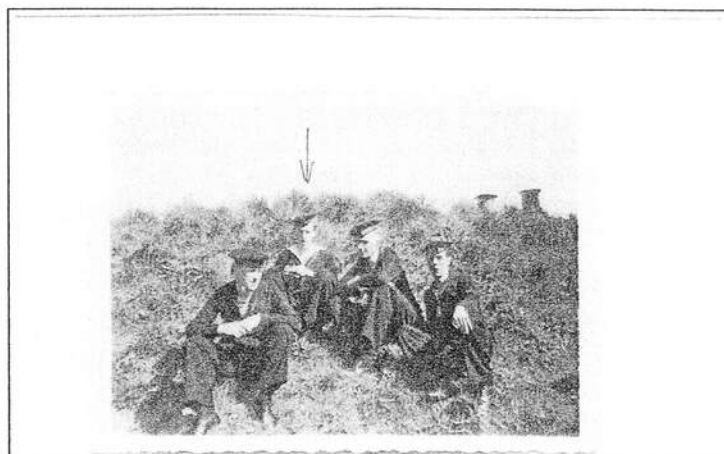
Het materiaal uit de polder geeft Erik van Hoorn een soort thuisgevoel. „Ik woon in Tienhoven in de Albasserwaard en ik zit altijd tussen het riet.” Terwijl het zweet van zijn voorhoofd druppelt, hakten snijdt hij het riet alsof zijn leven er van afhangt. „En dat valt nog niet mee kan ik je vertellen. Mijn beeld is een hommage aan het ambacht van de rietkap- per,” zegt hij licht hijgend.

Hoorn heeft een prachtige installatie gemaakt van bundels riet van oplopende hoogte. Het lijkt op een uit de kluiten gewassen douchebak, inclusief douchestop. Goede grap, zo blijft het water onder zeeniveau.

Art below sea level, t/m 31 oktober in het molengebied in Kinderdijk.

Opsporing verzocht

Onze genealoog kreeg de volgende foto en brief toegestuurd:

Halsteren, 12 februari 2004

Geachte familie Sparreboom.

Het is nu ruim 50 jaar geleden dat ik met Jan Sparreboom samen diende bij de Marine in Vlissingen.
De bijgaande foto is gemaakt in 1953 toen we o.a. beiden in een bunker (nr:311) dienst deden bij de Verbindingsdienst.
De persoon waarom het gaat heb ik met een pijltje aangegeven. Hij moet nu als hij nog onder ons is ca 72 jaar oud zijn.
Zijn haarkleur was rossig en had een slank postuur en ging nooit voor een grapje achteruit.
Kent u deze man - is het familie - of bent u het zelf ??
Deze brief heb ik verzonden aan de hieronder vermelde adressen.
Graag verneem ik iets van u - ook als hij totaal onbekend bij u is. Een antwoord-envelop zit hierbij !
Vol hoop wacht ik uw bericht af.
Met groeten van
M.A. van AERT (de meest rechtse persoon)

Sparreboom, J H

Sparreboom, J

Sparreboom, J

Sparreboom-Romein, J

Zijn antwoord leest u onderstaand:

Rotterdam, 13 februari 2004.

Geachte heer van Aert.

De door u gezochte persoon op de foto is mij wel bekend. Hij is inderdaad ietwat ouder dan toen, het rossige haar is voorzover aanwezig spierwit en het slanke is ook wat anders geworden.
Beste Aart (zo herinner ik mij je naam) Ik was aangenaam verrast door je brief. De enige keren dat ik aan die tijd terugdenk is tijdens het vertellen van sterke verhalen. Ik ben benieuwd of je ook pogingen gedaan hebt die andere twee te vinden. De enige waarmee ik nog een keer contact heb gehad is Karel Bovendeaard die ik in 1955 heb opgezocht. Dat was een hele zoekpartij, eerst naar zijn ouders, waarvan ik alleen wist dat zij een rijwielhandel in Sittard hadden en via hen naar een klooster in de buurt waar Karel toen werkte.
Ik ben nu bijna 13 jaar thuis, eerst 5 jaar vut en nadien met pensioen. Omdat ik zeer geïnteresseerd ben in mijn naamgenoten zou ik graag van je vernemen of en hoe zij op jouw brief reageren. Mijn hobby is o.a. genealogie.
Hoop spoedig van je te horen.

Matroos SDCT 2^e kl.

Jan

J.Sparreboom

Deze briefwisseling spreekt voor zich.

7. Pietertje, geb. Berkel 26-8-1926, tr. J.H. Stolk.
8. Elisabeth, geb. Berkel 17-11-1927, overl. Rotterdam 14-6-1947.

IX bs Pietje Sparreboom, geb. Rhoon 8-2-1890, overl. Rotterdam 20-1-1972, tr. Rhoon 12-9-1912 Daniël **Groenenboom**, geb. Poortugaal 16-2-1886, overl. Rotterdam 18-10-1947, zn. van Jan Groenenboom en Teuntje Koster.

Uit dit huwelijk:

1. Maarten, geb. Rhoon 22-1-1918, tr. Nel de Jong.
2. Jan, geb. Rhoon 9-5-1926, tr. Cornelis Sizoo.
3. Adriaantje Teuntje, geb. Rhoon 3-6-1929, tr. Dirk den Otter.

Hier begint bijlage 32.

VI o Abraham **Sparreboom**, doop Ridderkerk 10-9-1758, vlasboer, overl. IJsselmonde 6-2-1813, ot/tr. IJsselmonde 20-1/26-2-1786 Marijgje van der Graaf, doop IJsselmonde 30-10-1756, vlasster, overl. IJsselmonde 7-6-1831, dr. van Job van der Graaf en Lijsbeth Adriaansdr. Visser.

Uit dit huwelijk:

1. Elisabeth, geb. IJsselmonde 6-5-1786, volgt VIII al.
2. Geertje, geb. IJsselmonde 3-11-1787, overl. IJsselmonde 31-5-1791.
3. Trijntje, geb/doop IJsselmonde 14/23-8-1789, overl. IJsselmonde 12-10-1848, ot. (1) IJsselmonde 29-3-1811 Pieter **van Driel**, doop IJsselmonde 18-1-1784, arbeider, overl. IJsselmonde 4-9-1818, zn. van Arie van Driel en Durfina van den Hoog, tr. (2) IJsselmonde 20-11-1819 Krijn **de Jong**, geb. Rijsoord 2-10-1793, overl. IJsselmonde 9-6-1860, zn. van Aart de Jong en Maria Oudijn.
4. Hendrik, geb. IJsselmonde 2-10-1791, volgt VII am.
5. Job, geb. IJsselmonde 17-12-1794, overl. IJsselmonde 6-10-1795.
6. Job, geb. IJsselmonde 20-10-1796, volgt VII an.
7. Geertje, geb. IJsselmonde 21-1-1802, volgt VII aq.

VII al Elisabeth Sparreboom, geb/doop IJsselmonde 6/14-5-1786, overl. IJsselmonde 3-9-1836, ot/tr. IJsselmonde 7/28-3-1807 Arie **van Driel**, geb/doop IJsselmonde 19/25-9-1780, vlasboer, overl. IJsselmonde 29-11-1845, zn. van Pieter Pieters van Driel en Geertje Sparreboom. (VI d, zie bijlage 2.)

Uit dit huwelijk:

1. Geertje, geb. IJsselmonde 11-8-1807, overl. IJsselmonde 18-10-1816
2. Abram, geb. IJsselmonde 12-11-1808, overl. IJsselmonde 6-11-1812
3. Pieter, geb. IJsselmonde 6-8-1810, overl. IJsselmonde 15-11-1812.
4. Maria, geb. IJsselmonde 2-9-1812, overl. IJsselmonde 29-10-1821.
5. Pietertje, geb. IJsselmonde 20-9-1815, overl. IJsselmonde 3-5-1816.
6. Abraham, geb. IJsselmonde 21-9-1816, overl. IJsselmonde 18-10-1816.
7. Geertje, geb. IJsselmonde 3-1-1818, overl. IJsselmonde 24-7-1830.
8. Pietertje, geb. IJsselmonde 4-1-1819, overl. IJsselmonde 4-6-1820.
9. Abraham, geb. IJsselmonde 4-5-1820, overl. IJsselmonde 6-5-1820.
10. Pieter, geb. IJsselmonde 22-7-1821, overl. IJsselmonde 12-6-1822.
11. Pieter, geb. IJsselmonde 20-10-1822, overl. IJsselmonde 18-7-1823.
12. Maria, geb. IJsselmonde 17-12-1823.
13. Pietertje, geb. IJsselmonde 10-4-1825.
14. Petronella, geb. IJsselmonde 1-10-1827.
15. Arie, geb. IJsselmonde 14-2-1831.

VII am Hendrik **Sparreboom**, geb/doop IJsselmonde 2/23-10-1791, vlasboer, overl. IJsselmonde 20-11-1842, tr. IJsselmonde 3-11-1820 Trijntje de Lijster, geb/doop IJsselmonde 11/14-10-1798, overl. IJsselmonde 20-1-1863, dr. van Leendert de Lijster en Geertje de Lijster.

Uit dit huwelijk:

1. Abraham, geb. IJsselmonde 10-4-1821, overl. IJsselmonde 3-10-1823
2. Leendert, geb. IJsselmonde 1-7-1822, volgt VIII bd.
3. Abraham, geb. IJsselmonde 8-2-1824, scheepsmachinist, overl. IJsselmonde 26-8-1869.

4. Cornelis, geb. IJsselmonde 7-8-1826, overl. IJsselmonde 9-8-1831.
5. Job, geb. IJsselmonde 25-1-1829, volgt VIII be.
6. Cornelis, geb. IJsselmonde 6-10-1831, overl. IJsselmonde 22-12-1834.
7. Marius, geb. IJsselmonde 19-6-1834, klompenmaker, overl. IJsselmonde 10-11-1857.
8. Geertje Elisabeth, geb. IJsselmonde 4-10-1836, overl. IJsselmonde 12-10-1836.
9. Geertje Elisabeth, geb. IJsselmonde 18-1-1838, overl. IJsselmonde 10-6-1895.

VIII bd Leendert **Sparreboom**, geb. IJsselmond 1-7-1822, klompenmaker, overl. Ridderkerk 2-5-1867, tr. IJsselmonde 30-10-1851 Maaïke Verhagen, geb. IJsselmonde 5-8-1833, dienstbode, overl. Ridderkerk 25-4-1887, dr. van Arie Verhagen en Geertje Sparreboom. (VII a, bijlage 27.)
Uit dit huwelijk:

1. Trijntje, geb. IJsselmonde 28-11-1851, volgt IX bt.
2. Geertje, geb. Ridderkerk 15-4-1853, overl. Ridderkerk 8-4-1856.
3. Geertje, geb. Ridderkerk 5-1-1858, volgt IX bu.

Maaïke Verhagen, tr. (2) Ridderkerk 5-7-1868 Maarten de Keijzer.
Uit dit huwelijk:

1. Arie, geb. Ridderkerk 4-2-1875, volgt X bc. (zie bijlage 13.)

IX bt Trijntje Sparreboom, geb. IJsselmonde 28-11-1851, overl. Ridderkerk 26-5-1876, tr. Ridderkerk 26-5-1876 Pieter **de Jongh**, geb. Lekkerkerk 21-6-1854, smid, overl. Ridderkerk 20-6-1933, zn. van Dirk de Jongh en Ingje van Vuren.

Uit dit huwelijk:

1. Ingetje, geb. Ridderkerk 14-2-1877, overl. Ridderkerk 23-3-1877.
2. Dirk, geb. Ridderkerk 15-9-1884, overl. Ridderkerk 3-11-1884.
3. Dirk, geb. Ridderkerk 15-12-1885.
4. Adriana, geb. Ridderkerk ca. 1891, overl. Ridderkerk 3-10-1924.

IX bu Geertje Sparreboom, geb. Ridderkerk 5-1-1858, overl. Rotterdam 11-1-1941, tr. (1) Rotterdam 11-10-1882 Pieter Johannes **van Laer**, geb. Rotterdam 7-12-1858, metselaar, overl. Rotterdam 24-11-1886, zn. van Pieter Dominicus van Laer en Johanna de Nijs.

Uit dit huwelijk:

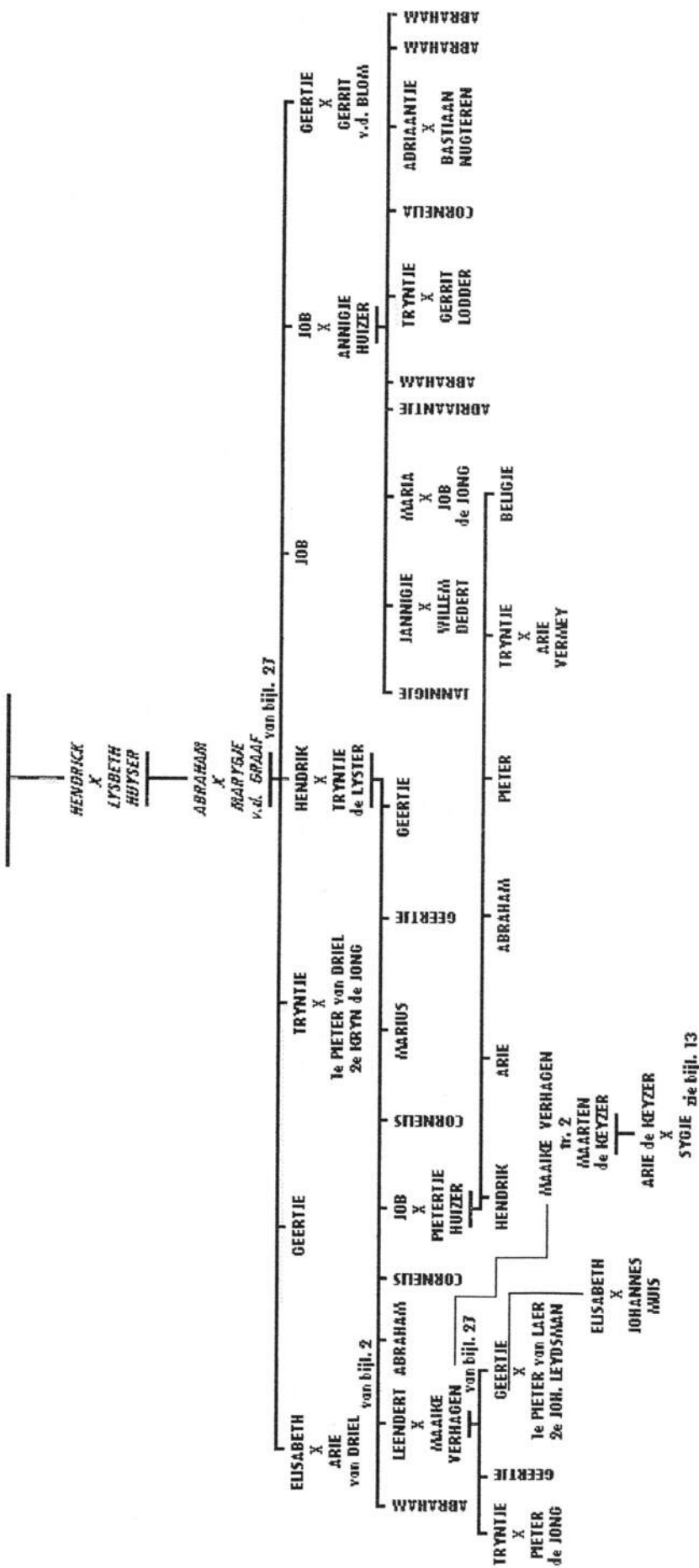
1. Maaïke, geb. Rotterdam 1-8-1883.
2. Johanna Geertruida, geb. Rotterdam 5-6-1885.
3. 3. Elisabeth Sparreboom, geb. Rotterdam 6-5-1888, overl. Rotterdam 10-6-1970, tr. Rotterdam 19-2-1908 Johannes Petrus Muis, geb. Nijmegen 24-12-1876, letterzetter, overl. Noordwijkerhout 26-7-1955, zn. van Godefridus Johannes Stephanus Muis en Everdina Wilhelmina Reinders.

Geertje Sparreboom, tr. (2) Rotterdam 11-0-1889 Jophannes Marinus **Leijdsman**, geb. Dordrecht 14-12-1861, drijfriemmaker, overl. Rotterdam 16-9-1927, zn. van Adolf Leijdsman en Elisabeth Rondgup.

VIII be Job **Sparreboom**, geb. IJsselmonde 25-1-1829, arbeider, overl. Alblasserdam 21-5-1860, tr. IJsselmonde 1-12-1849 Pietertje Huizer, geb. Ridderkerk 7-2-1825, overl. Ridderkerk 14-2-1870, dr. van Arie Huizer en Beligje Leeuwenburg.

Uit dit huwelijk:

1. Hendrik, geb. IJsselmonde 12-8-1850.
2. Arie, geb. Ridderkerk 18-9-1851, overl. Ridderkerk 13-4-1863.
3. Abraham, geb. Ridderkerk 1-1-1853, overl. Ridderkerk 13-1-1855.
4. Pieter, geb. Ridderkerk 27-7-1854, overl. Ridderkerk 3-6-1870.
5. Trijntje Beligje, geb. IJsselmonde 7-11-1856, volgt IX bv.

Een Sparreboom, zuinig in zonden
 had ergens een euro gevonden.
 Hij bad: „Ik zie Heer,
 geen eigenaar meer”,
 en heeft er toen friet van verslonden.

Familieblad Sparreboom

Jaargang 15 afl. 3

December 2004

Een foto van de “Rhoonse Grienden” in de winter

Deze foto is genomen door mevrouw Corry Sparreboom.

Kerstnummer met o.a.

Van de voorzitter – Verslag van familiedag 2004 in woord en beeld –
Familieberichten – Bericht van de Penningmeester - Persoonlijk verhaal van een
Sparreboom – De Sparreboom – Hemelse kerst - Genealogie – Limerick.

Familiestichting Sparreboom (opgericht 26 januari 1990)

Ere-Voorzitter Gerrit Sparreboom

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

BESTUUR:

Voorzitter: Trudy Schipper-Sparreboom

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Secretaris: Ingrid Sparreboom

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Penningmeester: Fred Sparreboom

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Genealoog: Jan Sparreboom

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Alle genealogische gegevens vallen onder verantwoording van
de genealoog Jan Sparreboom, tenzij anders vermeld.

Redactie Jan Sparreboom

Familieblad en
Verzending:

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

Dit Familieblad is het orgaan van de Familiestichting Sparreboom en wordt gratis
verstrekt aan de donateurs.

Nieuwe donateurs kunnen zich opgeven bij de secretaris en hun donatie overmaken
op gironr. 2792447 t.n.v. Familiestichting Sparreboom (€ 15,— (f. 33,—) onder
vermelding van naam en adres.

VAN DE VOORZITTER

Al tijdens de laatste dagen van de maand november raken wij in ons huis vervuld van verwachting naar de naderende kerstdagen en als dan op de Eerste Adventszondag de eerste kaars ontstoken wordt, raken we er steeds meer van overtuigd dat er in deze duistere tijden toch weer licht komt. In Nederland wordt Kerstmis gelukkig nog altijd voorafgegaan door de komst van Sinterklaas. Ook naar zijn komst wordt reikhalzend en verwachtingsvol uitgezien, zeker door hen die nog in hem geloven. Voor veel ouderen is Sinterklaas niet meer dan een gezellige sfeervolle avond met elkaar, maar ook dat heeft zijn bekoring.

Na 5 december worden in ons huis de muziekboeken met Sinterklaasliedjes op de nog van mijn oma geërfde piano altijd snel verwisseld voor de boeken met kerstliedjes. En elk jaar weer worden de welbekende kerstliedjes nog altijd meegezongen. Ook anno 2004.

Dit jaar speelt in deze dagen regelmatig de tekst door mijn hoofd van het mooie kerstlied: "Oh kindeke klein, oh kindeke teer". Niet zo verwonderlijk als u weet dat op 27 september onze eerste kleindochter Isa werd geboren. Ik heb die geboorte als een wonder ervaren, als een heel andere gebeurtenis dan de geboorte van onze eigen dochter nu inmiddels alweer 33 jaar geleden. Een mens leert kennelijk zien met door de tijd gekleurde ogen en raakt er bij het ouder worden steeds meer van overtuigd dat de geboorte van elk kind een wonder op zich is. Mijn gedachten gaan juist nu ook weer heel vaak terug naar mijn eigen kinderjaren waarin de verlichte kerstboom elk jaar opnieuw weer wonderschoon was. Terwijl het buiten koud en donker was, stond binnen die bron van licht. Het licht en de warmte in de dagen rond Kerstmis hebben veel kostbare indrukken achtergelaten. Datzelfde heerlijke gevoel van warmte, licht en verbondenheid met dierbaren wens ik niet alleen mijn kleindochter Isa maar alle kinderen toe.

Het jaar 2004 zal ondanks het persoonlijk ervaren geluk de geschiedenis ingaan als een somber en donker jaar. Mensen zijn in verwarring en weten vaak niet meer vanwaar ze licht, warmte en genegenheid kunnen en mogen verwachten. Wij als Sparrebomen ervaren die toch ook binnen de Familiestichting Sparreboom en als wij die in de toekomst blijvend willen ontvangen, zullen wij ons uiterste best moeten doen om steeds meer mensen bij onze Familiestichting te betrekken. Het bestuur bezint zich regelmatig op de toekomst, wellicht heeft u ook nog suggesties of tips. Ook dit jaar zien we terug op een geslaagde Familiedag in Dordrecht. Er werden opnieuw banden aangehaald en gelukkig kwamen er ook dit jaar weer onbekende Sparrebomen met wie we hechtere banden kunnen aanknopen. Hopelijk hebben zij tijdens die eerste kennismaking iets ervaren van het licht, de warmte en de genegenheid die ons door de jaren heen binden.

Tot slot wens ik u namens het bestuur kerstdagen vol licht, warmte en genegenheid toe alsmede een in alle opzichten voorspoedig 2005.

Trudy E.H. Schipper-Sparreboom
Voorzitter

Familiedag op zaterdag 2 oktober 2004 bij ICS, Leeghwaterstraat 6, 3316 EC Dordrecht.

Voor degenen die niet op deze dag aanwezig konden zijn hebben wij de toespraken van onze voorzitter en genealoog op papier gehad en onderstaand krijgt u hiervan een verslag.

Welkomstwoord van de voorzitter op de Familiedag:

Dames en heren,

Hartelijk welkom allemaal op onze vijftiende Familiedag. Fijn, dat we hier met zo velen bijeenkomen. Helaas kunnen onze erevoorzitter Gerrit en zijn vrouw Sjoukje om gezondheidsredenen niet aanwezig zijn. Zij hebben mij gevraagd u hun groeten over te brengen. Dat doe ik dus bij dezen.

Vandaag zijn wij te gast bij ICS. Deze letters staan voor International Catering Service. We zijn hier door bemiddeling van onze redacteur "Koffie-Jan". Fijn Jan, dat jij op dit idee bent gekomen. We krijgen daardoor weer eens een andere invulling van onze Familiedag. Wij danken de directie van het bedrijf al bij voorbaat voor de geboden mogelijkheid.

ICS is een bedrijf dat gespecialiseerd is in het product koffie.

Per dag drinken we in Nederland gemiddeld drie kopjes koffie. Dat komt jaarlijks neer op 142 liter koffie per persoon.

Velen hebben hun koffie nodig om 's morgens op gang te komen, anderen juist om 's avonds wakker te blijven. Sommigen drinken vooral koffie vanwege de gezelligheid en weer anderen omdat ze het lekker vinden. Deze week stond er in een krantenartikel: "Koffie voor vroeg geboren baby".

Deze week heeft voor mij in het teken gestaan van de geboorte van de baby van onze dochter. Wij zijn sinds maandag 27 september de trotse grootouders van ons kleinkind Isabel Jennigje Helena van Herpen. Weliswaar valt zij buiten de familiestamboom Sparreboom, maar toch wil ik alvorens wij naar onze genealoog Jan luisteren, een traktatie ter gelegenheid van de geboorte van onze kleindochter rond laten gaan.

Rest mij om u een heel gezellige en leerzame dag toe te wensen. Tijdens de lunch kom ik nog kort met wat punten bij u terug.

Toespraak van onze genealoog

Gezond of ongezond.

Een aantal van onze voorouders waren werkzaam in de vlasindustrie, als vlasboer en/of als vlasbewerker. Ervan uitgaande dat de vlasboer in de buitenlucht werkte, de vlasarbeider daarentegen veelal in smerige stoffige ruimten geeft wel aanleiding te veronderstellen dat de eerste groep het beste af was.

Hoe ging het in de vlasindustrie. Vanaf 15 maart tot 15 april werd het vlas ingezaaid, in juni in bloei met blauwe of witte bloemen. Het oogsten gebeurde in juli en augustus. Het vlas werd met de hand geplukt en werd op schranken gebonden. 5 handen vlas was een schrank. Een goede plukker kwam wel aan zo'n 800 schranken per dag. Deze schranken werden op hopen gezet om het vals en de zaadbollen te laten drogen.

Na droging ging het vlas naar de fabriek (een grote loods) waar het repelen begon. Het vlas werd door een kam met staande tanden gehaald, waardoor de zaadbollen losgemaakt werden. Deze zaadbollen werden via een trechter tussen twee cylinderrollen gevoerd, de bollen braken zonder het zaad daarin te beschadigen. Door middel van een wanmolen (eerst handwerk, later mechanisch) werd zaad en kaf gescheiden. Het beste zaad werd bewaard voor zaaizaad voor het volgende jaar, de rest ging naar de olieslagers die de lijnolie eruit persten. Van de rest werden lijnkoeken gemaakt.

Na het repelen kwam het z.g. roten, om de pectine (de lijmlaag) los te weken, hetgeen op twee manieren kon.

1. Het vlas ging in de sloot en werd na ongeveer 12 dagen op het land te drogen gezet.

2. Het vlas ging in grote bakken warm water van 35 graden en afhankelijk van de kwaliteit 3 dagen voor slecht vlas, 6 dagen voor zeer goed vlas geweekt, daarna werd het natte vlas op de weilanden gedroogd en door het zonlicht opgebleekt hetgeen de kwaliteit ten goede kwam. Na droging werd het in schuren opgeslagen.

In de winter begon het breken en zwingelen, waardoor de houtdelen gescheiden werden van de vezels. Het breken gebeurde tussen twee tegen elkaar draaiende rollen. Het zwingelen was eerst handwerk –de zwingelaar sloeg met een zwingelspaan op het gebraakte vlas dat op een zwingelbord hing – later werd dit door een zwingelmolen gedaan. Het doel van dit alles was de houtdelen te scheiden van de vezels. De houtdelen die vrijkwamen dienden als brandstof.

De korte vezels die het meest voorkwamen in vlas van slechte kwaliteit werden tijdens dit proces gescheiden van de langere vezels. Zo ontstond houtpij (scheven), korte vezels (lokken) en lange vezelbundels.

De laatste behandeling was het hekelen: de bundels vlas werden over een plank met ijzeren pennen gehaald (de hekel), vervolgens in bosjes van 2 à 3 kg. Gebonden, stenen genaamd (van het Engelse stoned = 2,82 kg.)

De lokken afval, waarin nog vlasvezels aanwezig waren, werden ook gezwingeld en in pakken geperst. Hiervan werd grove garen gesponnen of gebruikt als dichtingsmateriaal (breeuwwerk) op de scheepswerven.

Omdat op het land maar eens in de zeven jaar vlas verbouwd kon worden werd door de vlasboeren tot in Westbrabant en Zeeland land gehuurd en daarvoor trokken de vlasarbeiders ieder jaar naar andere plaatsen. Ook buiten deze regio, want zo overleed Jan Sparreboom, geboren IJsselmonde 30 juni 1804 op 16 juli 1849 op Texel. Hij was daar niet op vakantie, maar werkte daar met een groep mensen uit IJsselmonde en Ridderkerk als vlasarbeider. Vermoedelijk heeft een besmettelijke ziekte toegeslagen, want een aantal van deze mensen is daar in korte tijd overleden.

Dat bracht mij op het idee om een vergelijking te maken tussen vlasboeren en vlasarbeiders wat betreft hun leeftijdsverwachting. In ons voorgeslacht hadden wij 8 vlasboeren en 6 vlasarbeiders. De dames het ik niet meegeteld omdat deze dikwijls om geheel andere redenen (denk maar aan kraamvrouwkoorts in die tijd) vroegtijdig overleden.

Vlasboeren:

Pieter	45 jaar (overreden)
Cornelis	49 jaar
Hendrik	51 jaar
Abraham	54 jaar
Abraham	60 jaar
Joris	74 jaar
Joris	75 jaar
Maarten	76 jaar

Vlasarbeiders

Jan	45 jaar (zie boven)
Jan	48 jaar
Hendrik	60 jaar
Johannes	63 jaar
Pieter	65 jaar
Jan	76 jaar

U ziet dat het verschil erg klein is en dat ik mijn mening van ongezond werken als vlasarbeider wat ons voorgeslacht betreft moest herzien.

Natuurlijk heeft het geen enkele wetenschappelijke waarde, maar ik vond het wel grappig dit op onze familie toe te passen.

Deze foto's zijn genomen door mevrouw Elly Sparreboom.

Familieberichten

Overleden te Laren 26-8-2004 Maria Ponsen-Sparreboom in de ouderdom van ruim 89 jaar.

Geboren: Isabel Jennigje Helena van Herpen op 27 september 2004, dochter van Ron en Caroline van Herpen-Schipper.

Geboren: Noor Quinta Sparreboom op 27 november 2004, dochter van Karin en Govert Sparreboom-Hut.

Gehuwd: Op 18 december 2004 is getrouwd Alex Sparreboom (zoon van de ex-redacteur Kees Sparreboom) met Sharyn Baker in Lagunabeach, Californië, Amerika.

Bericht van de penningmeester

Familiestichting Sparreboom

[Redacted text]

December 2004

Beste Familieleden,

Gezien de gestegen kosten voor het drukken en verspreiden van het familieblad zijn we helaas genoodzaakt om de donatie voor het 2005 te verhogen naar een minimum van € 15,00 per gezin.

De laatste jaren was U gewend om de acceptgiro aan te treffen in het kerstnummer. We hebben geconstateerd dat er diverse acceptgirokaarten verloren zijn gegaan, daarom hebben we besloten om de acceptgiro voor het jaar 2005 in de loop van januari 2005 aan u te verzenden.

Tevens wil ik u verzoeken als u per girotel betaalt ook uw adres er bij te vermelden, zonder adres kan ik als penningmeester, niet zien waar u woont en dus niet afkruisen of het binnen is, dit geldt overigens ook voor de bijdrage van de familiedagen.

Met vriendelijke groet,

Fred Sparreboom
Penningmeester

Persoonlijk verhaal van een Sparreboom

Jan Sparreboom vroeg mij voor de rubriek "Een Sparreboom aan het woord" iets over mijzelf te vertellen.

Deze vraag zou hij mij nooit hebben kunnen stellen als er op 1 september 1990 ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de Hervormde Zuider ULO, tegenwoordig genaamd

Christelijke Zuider Mavo geen reünie georganiseerd was voor oud-leerlingen en oud-docenten.

??????????????

Welnu, op die 1^e september ging ik met mijn vrouw Corry ter reünie, tekende de lijst van mijn examenjaar (1955) en werd verwezen naar het voor dat jaar bestemde klaslokaal.

Terwijl ik nog wat stond rond te kijken, kwamen er nog meer ex-schoolgenoten binnenlopen.

Opeens zei Corry: Joh, die meneer heet ook Sparreboom. Dat was Jan; hij bleek van een ander examenjaar te zijn, maar een Sparreboom is een Sparreboom nietwaar.

In het klaslokaal aangekomen ontmoette ik ook nog Kees Sparreboom, die van mijn examenjaar was.

Kees vertelde over de op te richten vereniging familie Sparreboom, met de eerste bijeenkomst in "De Uitspanning" te Barendrecht op 29 september 1990. Dus zo kon het gebeuren.

Maar nu mijn verhaal.

In 1995 had ik al een uitgebreid gesprek met Frieda; dat gesprek is in twee delen onder de naam "Delfzijl" in het familieblad verschenen, en daarin is er al veel over mijn ouders, drie broers en mijzelf vermeld.

Hoe toevalligheden iemands leven soms ingrijpend kunnen bepalen; enkele voorbeelden: Na het examen MULO was de vraag: hoe nu verder? Mijn schoolvriend ging naar de U.T.S. in de Witte de Withstraat in Centrum Rotterdam, afdeling Elektrotechniek. Bij gebrek aan een beter idee leek mij dit ook wel leuk en interessant. Achteraf gezien financieel geen slimme zet. In die tijd bestond de L.T.S., doorgaans Ambachtsschool genoemd, uit 4 stuks 1ste klassen elektrotechniek, een klas machinebankwerkers, resp. timmerlieden en een paar metselaars. Dit had tot gevolg, dat er ondanks een overspannen arbeidsmarkt nooit gebrek was aan elektriciens, dus navenant lage salarissen!

Na de U.T.S.-periode werd ik vanwege de dienstplicht opgeroepen voor de keuring, waar ik mijn voorkeur uitsprak voor de Marine en een functie, logisch, in de elektro. Beide wensen gingen snel in vervulling en na een oproep moest ik op 5 augustus voor de basisopleiding van 11 weken in Hollandsche Rading bij Hilversum verschijnen, tientallen meters boven NAP in de bossen van het Gooi.

Na die elf weken van veel roeien in grote sloepen op de Loosdrechtse plassen, wat voor mij routinewerk was wegens mijn hobby vogelstudie, waarvoor ik in die tijd minstens 2 keer per maand in de Brabantse Biesbosch verkeerde met een gehuurde roeiboot op toen nog fel stromend getijdewater (de Haringvlietstuizen moesten nog gebouwd worden), ging ik begin oktober na een fantastisch mooie nazomer naar Amsterdam/Kattenburg voor de opleiding tot radio/radar-monteur.

Daar heb ik redelijk warm en comfortabel de winter doorgebracht met eerst een opleiding van 3 maanden radio en daarna nog 3 maanden radar. Na dit halve jaar werd ik in het voorjaar geplaatst bij de afdeling Mijndienst in Den Helder, waar ik een warm voorjaar en een stuk mooie zomer heb doorgebracht op de "Mottenballenvloot Mijnenvegers".

Iedere werkdag ging er één rijtje, een zgn. tier, van 3 schepen open, waarvan wij de apparatuur testten en waar nodig repareerden. Dit duurde meestal tot een uur of tien, waarna wij een muzikzender opzochten op de boordradio, en doorschakelden naar de luidspreker op de open brug, zodat we muziek hadden tijdens het zonnebaden. Echter op een enkel proefvaartje na bij de Marine zitten en niet varen, bevredigde niet erg, zodat ik een varende plaatsing aanvraag, die ook gehonoreerd werd met een plek op de lichte kruiser "H.M.S. De Ruyter" in augustus.

Op dit schip heb ik een najaars- en voorjaarstrip meegemaakt, meestal naar de Middellandse Zee, waarop we één keer ter assistentie naar Agadir in Marokko gestuurd werden, waar een zware aardbeving geweest was. Hier hebben we toen een dag of vier gelegen in de baai bij 30°C in februari met overdag hulpploegen, samengesteld uit de matrozenopleiding (jongens van 16 en 17 jaar), die aan land gingen naar de puinhopen van de Kasbah.

Ter beloning en om het doorstane leed snel te vergeten, zouden we daarna een weekje naar Valencia in Spanje gaan, maar omdat we net even ruzie hadden met Spanje werd dat toen Gibraltar, dat wel wat klein is voor een hele week, ondanks z'n hoge rots met de apen.

Na mijn diensttijd van 21 maanden (normaal was 18 maanden, maar vanwege de lange opleiding van een half jaar, kwamen er 3 maandjes bij) heb ik gesolliciteerd bij Radio Holland (toentertijd eigendom van de grote rederijen, waaronder de Holland Amerika Lijn, de Kon. Rotterdamse Lloyd en de V.N.S) en werd aangenomen voor de afd. Radarservice.

Het leuke van dit werk vond ik dat je de hele week door de haven zwierf, schip op, schip af, hetzij op een scheepswerf of in vol bedrijf in een haven aan de kade. Soms ook met het eigen slepertje van Radio Holland naar een schip op de boeien in de Waalhaven of de Maashaven.

Eigenlijk had ik het liefst een technisch/commerciële functie en na een jaar of drie had ik het bij Radio Holland wel gezien, temeer daar hier het zout in de pap nauwelijks verdiend kon worden.

Gezien de nog steeds overspannen arbeidsmarkt nam ik ontslag en toog naar het arbeidsbureau, waar de bemiddelaar mij met een kaartje naar het bedrijf PYE in Schiedam stuurde, een fabrikant/importeur van VHF- en mobilfooninstallaties.

Met de tram naar Schiedam op deze bloedhete dag. Op mijn wandeling van de tramhalte in Schiedam naar PYE, kwam ik langs N.V. Bottelo, de distributeur van Coca Cola, waarbij ik me ineens een personeelsadvertentie herinnerde, waarin zij om "routeverkopers"vroegen. Gezien de temperatuur was een colaatje erg interessant, dus naar binnen en toen ik weer buiten kwam was ik aangenomen.

Hier werd veel gedaan aan verkooptraining en ook het groot-rijbewijs haalde je hier op de eigen leswagens van de Cola. Dit werk had één belangrijk nadeel: hoe warmer het weer, hoe harder je moest werken, waar ieder ander een tandje terug ging! Ik had o.a. het rayon met Rockanje en Oostvoorne en het is bepaald hatelijk om te moeten leveren bij de strandtenten tijdens heet zomerweer met je steekwagen op het plankier en door het rulle zand. Op zulke dagen probeerde ik zo lang mogelijk nauwelijks iets te drinken, wat lukte tot rond de middag, waarna ik dan 's middags een hele kist leegdrank!!

Na ongeveer 3½ jaar Cola kreeg ik de kans om technisch/commercieel aan de slag te gaan, eerst 1½ jaar als verkoper binnendienst bij een Elektrotechnische Groothandel en daarna als vertegenwoordiger bij hetzelfde bedrijf, met als klanten de technische diensten van grote zelfinstallerende bedrijven. Hier werd ik na 5½ jaar weggekocht door een concurrent uit Den Haag, iets wat altijd goed is voor de hoogte van het salaris.

Ook bij dit bedrijf 5½ jaar gewerkt en daarna overgestapt naar een Elektrogroothandel voor de Scheepvaart met als klanten: shipschandlers, grote rederijen voor de zeevaart, en de offshore die er later bijkwam toen de boortorens in de Noordzee verschenen.

Dit werk heb ik de laatste 30 jaar gedaan, totdat ik 65 werd en met pensioen ging.

Henk Sparreboom (XI bn XII y)

Henk en Corry Sparreboom wensen u allen een fijne Kerst en een goed 2005

De Sparreboom

Een sprookje van Hans Christiaan Andersen

Op een mooie plaats in het bos, waar het zon en lucht genoeg kreeg, stond een snoezig sparreboompje. Om het boompje heen groeiden zijn vele grote kameraden, sparren zowel als dennen. Maar het sparretje was zo verlangend om te groeien dat het geen enkele gedachte besteedde aan de zon en de frisse lucht. Het bekommerde zich ook niet om de boerenkindertjes die babbelend langs liepen als ze erop uit trokken om aardbeien of frambozen te zoeken; dikwijls kwamen ze met een heel schaalje vol of ze hadden aardbeien op een strootje geregen. Ze gingen bij het boompje zitten en zeiden: "Ach wat is dat boompje schattig klein". Dat wilde de boom helemaal niet horen.

Het jaar daarna was hij een hele scheut groter en het jaar daarna een nog veel langer stuk, want bij een sparreboom kun je altijd aan het aantal scheuten zien hoeveel jaar hij oud is. "O, was ik toch maar zo'n grote boom, zoals die andere" zuchtte de spar, "dan kon ik mijn takken breed uitspreiden en met mijn top de wijde wereld in kijken. Vogels zouden hun nest bouwen tussen mijn takken en als het stormde, zou ik net zo statig kunnen knikken als die andere bomen daar".

Het sparretje beleefde geen enkel genoegen aan de zonneschijn, de vogels en de rode wolken die

's morgens en 's avonds over hem heen zeilden.

Als het nu winter was en de sneeuw fonkelend wit in het rond lag, kwam er dikwijls een haas die recht over het boompje heen sprong. O, dat was zo onuitstaanbaar! Maar er gingen twee winters voorbij en bij de derde was de boom zo groot dat de haas eromheen moest lopen. Ja, groeien, groeien, groot en oud worden, dat was het enige mooie in deze wereld, dacht de boom.

In het najaar kwamen er altijd houthakkers die enkele van de grootste bomen velden; dat gebeurde ieder jaar en de jonge spar, die nu heel goed gegroeid was, beefde ervan, want de prachtige grote bomen vielen krakend en brekend op de grond. De takken werden afgehakt en dan zagen ze er heel naakt en lang en smal uit; ze waren haast niet te herkennen. Daarna werden ze op wagens gelegd en door paarden het bos uit getrokken. Waar moesten ze heen? Wat stond hun te wachten?

In het voorjaar, toen de zwaluw en de ooievaar kwamen, vroeg de boom: "Weten jullie niet waar ze heen gebracht zijn? Zijn jullie ze niet tegengekomen?"

De zwaluwen wisten niets maar de ooievaar keek peinzend, knikte met zijn kop en zei: "Ja, ik geloof van wel. Ik heb heel wat nieuwe schepen gezien toen ik uit Egypte kwam vliegen. Op die schepen zaten prachtige masten. Ik mag wel zeggen dat het die bomen waren; ze roken naar sparren. Ik moet de groeten doen van die trotse, trotse bomen."

"Oh, was ik toch ook maar groot genoeg om over zee te reizen. Hoe is hij eigenlijk, die zee, en waar lijkt hij op?"

"Ja, het voert mij te ver dat uit te leggen," zei de ooievaar en vertrok.

"Wees dankbaar voor je jeugd," zeiden de zonnestralen, "wees dankbaar voor de frisse takken, voor het jonge leven dat je bezit."

De wind kustte de boom, de dauw schreide tranen over hem, maar dat begreep het sparretje niet.

Toen het tegen Kerstmis liep, werden er heel jonge bomen geveld, boven die vaak nog niet eens zo groot of zo oud waren als dit sparreboompje, dat rust noch duur had en altijd op stap wilde. Deze jonge bomen, en het waren juist de allermooiste, mochten steeds al hun takken behouden; ze werden op wagens geladen en door paarden uit het bos getrokken.

"Waar moeten ze heen?" vroeg het sparretje. "Ze zijn niets groter dan ik; er was er zelfs één die veel kleiner was. Waarom behouden zij al hun takken? Waar rijden ze heen?"

"Wie weet het niet? Wie weet het niet?" kwetterden de mussen. "Wij weten het wel! Wij hebben in de stad door de ruiten gekeken. Wij weten waar ze heen gereden worden. Ze komen tot de grootste pracht en heerlijkheid die je je maar denken kunt. We hebben door de vensters gegluurd en gezien hoe ze midden in de warme kamer geplant en met de mooiste spullen versierd worden; goud geschilderde appels, honingkoekjes, speelgoed en vele honderden kaarsjes."

“En wat nog meer?” vroeg de spar en beefde in al zijn takken, “en wat nog meer? Wat gebeurt er dan?”

“Ja, meer hebben we niet gezien. Maar het was geweldig!”

“Misschien ben ik wel uitverkoren om dat stralende pad te bewandelen” jubelde de boom; “dat is nog beter dan over zee te gaan. Wat verlang ik daarnaar! Was het maar Kerstmis; nu ben ik hoog en breed, zoals de andere die vorig jaar weggebracht zijn. O, lag ik maar op de wagen, stond ik maar in de warme kamer met al die pracht en praal. En wat dan? Ja, dan komt er iets nog beters, nog mooiers; waarom zouden zij mij anders zo versieren? Er moet dan nog wel iets veel groters, veel heerlijkers komen! Maar wat? O, ik kan niet meer van verlangen! Ik weet zelf niet wat er met mij is!”

“Verheug je met mij” zeiden de lucht en het zonlicht, “wees dankbaar voor je frisse jeugd hier in de vrije natuur.”

Maar het boompje verheugde zich niet; het groeide en groeide maar. Winter en zomer bleef het groen; donkergroen bleef het. Mensen die het zagen, zeiden: “Dát is een mooie boom.” En met Kerstmis werd hij het eerst van allemaal geveld. De bijl hakte diep door het merg, de boom viel met een zucht op de grond. Hij voelde een pijn, een verslagenheid, zodat hij helemaal niet kon denken aan geluk; het stemde hem bedroefd van huis te moeten scheiden, van de plek waar hij uit gesproten was. Hij wist immers dat hij nooit meer de dierbare oude kameraden zou zien, de struiken en bloemen rondom hem, ja misschien niet eens de vogels. Hier weggaan was in het geheel niet prettig.

De boom kwam pas weer tot zichzelf toen hij in de tuin samen met de andere bomen uitgeladen was en een man hoorde zeggen: “Deze is prachtig! Andere hebben we niet nodig.”

Er kwamen twee dienaren in groot uniform en die droegen de spar naar binnen in een mooie grote zaal. Aan de wanden hingen portretten en bij de grote stenen kachel stonden Chinese vazen met leeuwen op het deksel. Er waren schommelstoelen, zijden sofa's, grote tafels, vol prentenboeken en speelgoed voor honderd maal honderd rijksdaalders – tenminste, dat zeiden de kinderen.

De spar werd in een grote, met zand gevulde ton gezet maar niemand kon zien dat het een ton was, want er werd een groen kleed overheen gehangen en hij stond op een groot, bont tapijt. O, wat beefde de boom. Wat zou er toch gebeuren? Dienaren en jongedames sierden hem op. Aan de takken hingen ze kleine netjes, uit papier geknipt en met suikergoed gevuld. Vergulde appels en walnoten hingen als vastgegroeid, en meer dan honderd rode, blauwe en witte kaarsjes werden op de takken gestoken. Poppen die net op mensen leken – zulke poppen had de boom nog nooit eerder gezien – zweefden tussen het groen en helemaal bovenaan, in de top, kwam een grote vergulde ster te staan. Het was prachtig, overgelijklijk mooi!

“Vanavond,” zeiden ze allemaal, “vanavond zal hij stralen.”

“O” dacht de boom, “was het maar avond! Waren de kaarsjes maar vast aangestoken! En wat zou er dan gebeuren? Zouden er bomen uit het bos komen om mij te zien? Zouden de musen langs de ramen vliegen? Als ik hier toch eens vastgroeide en zo mooi opgetuigd bleef staan, zomer en winter!”

Ja, hij wist het wel te verzinnen, maar hij had gewoon schorspijn van verlangen, en schorspijn is voor een boom net zo erg als hoofdpijn voor de mensen.

Nu werden de kaarsjes aangestoken. Wel een glans! Welk een pracht gaf dat! De boom beefde over al zijn takken, zodat één van de kaarsjes het groen in brand stak; het schroeide knap. “Hemeltje lief!” riepen de jongedames en blusten snel het vuur. Nu durfde de boom niet meer te beven. O, het was afschuwelijk zo bang als hij was iets van al zijn opschik te verliezen; hij was geheel verblind door zijn eigen glans. Daar gingen de beide vleugeldeuren open en een massa kinderen stortte naar binnen, alsof de hele boom omver geworpen moest worden. De oudere mensen kwamen er beduusd achteraan; de kleintjes stonden sprakeloos – doch slechts een ogenblik, toen jubelden ze alweer dat het schalde. Ze dansten rondom de boom en het ene geschenk na het andere werd eraf geplukt.

“Wat zijn ze aan het doen?” dacht de boom, “wat gaat er gebeuren?”

De kaarsjes brandden op tot aan de takken en al naargelang ze wegsmolten, doofde men ze

uit en daarna mochten de kinderen de boom plunderen. O, ze vielen erop aan, zodat alle takken kraakten en als hij niet met zijn top en zijn gouden ster aan de zoldering vastgebonden was geweest, zou hij omgevallen zijn.

De kinderen sprongen in het rond met hun prachtige speelgoed; niemand keek naar de boom behalve het oude kindermeisje, dat tussen de takken kwam gluren, maar dat was slechts om te zien of er niet nog een vijg of appel vergeten was.

"Een verhaal! Een verhaal!" riepen de kinderen en trokken en klein dik heertje naar de boom toe; hij ging er net onder zitten, "want dan zitten we in het groen," zei hij, "en het kan de boom alleen maar goed doen om mee te luisteren; maar, ik vertel niet meer dan één verhaal. Willen jullie dat van Ivede-Avede horen of dat van Klompe-Dompe, die van de trappen viel en toch hogerop kwam en de prinses trouwde?"

"Ivede-Avede!" schreeuwden sommigen, "Klompe-Dompe!" schreeuwden anderen. Het was een geraas en getier; alleen de spar zweeg en dacht: "Hoor ik er niet bij, moet ik dan niets doen?" Hij had er immers bij behoord, had gedaan wat hij doen moest.

En de man vertelde van Klompe-Dompe, die van de trappen viel en toch op de troon kwam en de prinses kreeg. De kinderen klaptten in de handen en riepen: "Vertellen! Vertellen!" Ze wilden ook Ivede-Avede horen, maar de kregen alleen Klompe-Dompe. De sparreboom stond er heel stil en nadenkend bij; nog nooit hadden de vogeltjes in het bos iets dergelijks verteld. "Klompe-Dompe viel van de trap en kreeg toch de prinses! Ja, ja, zo gaat het in de wereld" dacht de boom en hij geloofde dat het werkelijkheid was, want het was zo'n aardige man die het vertelde. "Ja, ja, wie weet, misschien val ik ook nog wel eens van de trap en krijg ik een prinses!"

En hij verheugde zich erop de volgende dag weer met kaarsen en speelgoed, goud en vruchten opgetuigd te worden.

"Morgen zal ik niet beven" dacht hij. "Ik zal echt genieten van al mijn heerlijkheid. Morgen krijg ik weer het verhaal te horen van Klompe-Dompe en misschien dat van Ivede-Avede erbij." En de boom bleef de hele nacht stil en nadenkend staan.

De volgende morgen kwamen er een knecht en een dienstmeisje binnen. "Nu begint de pracht en praal opnieuw" dacht de boom, maar ze sleepten hem de kamer uit, de trappen op, naar de zolder, en daar, in een donkere hoek, waar geen daglicht doordrong, zetten ze hem neer. "Wat heeft dat te betekenen?" dacht de boom. "Wat moet ik hier nu uitvoeren? Wat zal ik nu weer te horen krijgen?" En hij leunde tegen de muur en dacht en dacht. En hij had alle tijd, want er gingen dagen en nachten voorbij; niemand kwam naar boven, en toen er eindelijk iemand kwam, was het om een paar grote kisten in de hoek te zetten. De boom stond geheel verborgen; men zou denken dat hij glad vergeten was.

"Nu is het buiten winter" dacht de boom. "De aarde is hard en alles is met sneeuw bedekt; de mensen kunnen wij niet planten en daarom moet ik hier tot het voorjaar beschut staan. Wat een goede gedachte is dat! Wat zijn de mensen toch aardig! Als het maar niet zo donker was hier, en zo verschrikkelijk eenzaam! Nog niet eens een klein haasje! Het was toch zo genoeglijk in het bos als er sneeuw lag en de haas langs kwam springen; ja, zelfs toen hij over mij heen sprong, maar indertijd vond ik dat niet prettig. Het is hier toch wel vreselijk eenzaam!" "Piep-piep!" zei een kleine muis tegelijkertijd en sloop naar voren. Na hem kwam er nog een kleintje bij. Ze snuffelden aan de sparreboom en kropen toen tussen zijn takken. "Het is gruwelijk koud" zeiden de kleine muizen, "maar het is hier lekker. Nietwaar? Zeg, oude spar?"

"Ik ben helemaal niet oud" zei de sparreboom; er zijn er heel wat die veel ouder zijn dan ik!"

"Waar kom je vandaan?" vroegen de muizen, "en wat weet je te vertellen?"

Ze waren ook zo ontzettend nieuwsgierig!

"Vertel ons dan van de heerlijkste plek op aarde! Ben je daar geweest? Ben je in de provisiekamer geweest waar kaas op de planken ligt en hammen aan de zoldering hangen, waar je op de vetkaarsen danst, waar je mager ingaat en vet uitkomt?"

"Daar ben ik niet bekend" zei de boom, "maar in het bos wel, waar de zon schijnt en de vogels zingen!" En toen vertelde hij alles van zijn jeugd en de muisjes hadden zog nooit zoiets gehoord; ze luisterden aandachtig en zeiden: "Nee, wat heb jij veel gezien! Wat een geluksvogel ben jij geweest!" "Ik?" zei de sparreboom en dacht na over wat hij zelf vertelde.

"Ja, dat was eigenlijk een heel leuke tijd!" En toen vertelde hij van de kerstavond, toen hij versierd was met kaarsjes en koek. "O", zeiden de muizen, "wat ben jij gelukkig geweest, ouwe spar!" "Ik ben helemaal niet oud" zei de boom; "ik ben toch pas deze winter uit het bos gekomen? Ik ben in mijn beste jaren; ik ben net volgroeid."

"Wat kun je mooi vertellen" zeiden de muizen, en de volgende nacht kwamen ze met vier andere kleine muizen, die de boom moesten horen vertellen. En hoe meer hij vertelde, hoe beter hij zich alles herinnerde en hij peinsde: "Dat waren toch fijne tijden! Maar ze kunnen terugkomen! Klompe-Dompe viel van de trappen en kreeg toch de prinses; misschien kan ik ook een prinses krijgen." En toen dacht de sparreboom aan een klein, sierlijk berkeboompje, dat buiten in het bos groeide. Dat was voor de spar een echte, mooie prinses.

"Wie is Klompe-Dompe?" vroegen de muizen. En toen vertelde de spar het hele sprookje. Hij herinnerde zich elk woord. De muisjes wilden wel tot zijn top springen van louter vreugde. De volgende dag kwamen er nog veel meer muizen en op zondag ook nog twee ratten, maar die zeiden dat het verhaal niet leuk was, en dat deed de kleine muizen verdriet, want ze vonden het nu zelf ook niet meer zo aardig. "Kent u alleen maar dat ene sprookje?" vroegen de ratten. "Alleen dat ene" antwoordde de boom, "dat ik gehoord heb op de gelukkigste avond van mijn leven; alleen besepte ik toen niet hoe gelukkig ik was."

"Dat is een bar lelijk verhaal. Kent u niets over spek en vetkaarsen? Geen provisiekamerverhalen?" "Nee" zei de boom. "Dan wordt u bedankt" antwoordden de ratten en gingen in hun hol. De muizen bleven tenslotte ook weg en de boom zuchtte: "Het was toch heel prettig toen zij zo om mij heen zaten, die vlugge, kleine muisjes, en luisterden naar wat ik vertelde. Nu is ook dat voorbij. Maar ik zal er nu voor zorgen mij te vermaken als ik hier weer vandaan ga." Maar wanneer gebeurde dat? Jawel hoor, op een goede morgen kwamen er mensen op zolder rommelen. De kisten werden verschoven, de boom werd naar voren getrokken; hij werd nogal hard tegen de grond gesmeten, maar meteen sleepte de knecht hem naar de trap, waar het daglicht blonk. "Nu begint het leven opnieuw" dacht de boom; hij voelde de frisse lucht, de eerste zonnestraal. Nu was hij op de binnenplaats. Alles ging zo snel! De boom vergat helemaal om naar zichzelf te kijken; er was ook zoveel te zien om hem heen! De binnenplaats grensde aan een tuin en daarin stond alles in bloei. De rozen hingen fris en geurend over het hekje, lindebomen bloeiden en de zwaluwen vlogen rond en zeiden: "Wiedewiedewiet, mijn man is hier!" Maar de sparreboom bedoelden zij niet.

"Nu ga ik leven!" jubelde hij en spreidde zijn takken wijd uit. Ach, die waren helemaal verdord en geel. Hij lag in een hoek tussen onkruid en brandnetels. De ster van goudpapier zat nog in zijn top en glinsterde in de heldere zonneshijn.

Op de binnenplaats speelden een paar van de vrolijke kinderen die met Kerstmis om de boom gedanst en er zoveel vreugde aan beleefd hadden.

Eén van de kleinste rende naar hem toe en trok de gouden ster uit de top.

"Kijk eens wat er nog op die lelijke oude kerstboom zit!" zei hij en stampte op de takken, die onder zijn laarsjes kraakten. De boom zag de bloemenpracht en luister in de tuin en hij keek naar zichzelf en wenste dat hij in zijn donkere hoek op zolder gebleven was; hij dacht aan zijn frisse jeugd in het bos, aan de vrolijke kerstavond, en aan de kleine muizen, die zo graag naar het verhaal van Klompe-Dompe geluisterd hadden.

"Voorbij! Voorbij!" zei de arme boom. "Was ik toch maar tevreden geweest toen het nog kon! Voorbij, voorbij!" De knecht kwam en hakte de boom in kleine stukjes, er lag een hele stapel. Prachtig vlamden "ze op onder de grote kookketel. Ze zuchtten zo diep, ieder zuchtje was als een schot. Daarom kwamen de spelende kinderen naar binnen lopen en gingen voor het vuur zitten, keken erin en riepen "Pief-paf!" Bij iedere knal, die eigenlijk een diepe zucht was, dacht de boom aan een zomerdag in het bos, of een winternacht buiten, als de sterren blonken; hij dacht aan de Kerstavond en aan Klompe-Dompe, het enige sprookje dat hij gehoord had en vertellen kon – en toen was de boom uitgebrand.

De jongetjes speelden in de hof; de kleinste had op zijn borst de gouden ster die de boom had gedragen op zijn gelukkigste avond. Nu was die voorbij, nu was dat uit, en het vuur van de sparreboom was uit en het verhaal is uit; voorbij, voorbij en uit, en zo gaat het met alle verhalen.

Hemelse Kerst

"Wat vind jij van deze?"

"Mooi, waar hang je die?"

"Halverwege daar, denk ik, en als jij dan nog wat sterretjes maakt dan hebben we het zowat gehad, lijkt me."

"Eerst een goed glas wijn, Iskander, wat denk je dáár van.. ik pak even de glazen en hier heb ik de fles al."

De engel draaide zich met een glimlach om: "jij altijd, maar goed. natuurlijk doe ik mee. In de hemel is geen bier, zingen ze daar beneden weleens, klopt precies. Is niet alleen wijn de hemelse drank?"

"Jij zegt het, Iskander en het ís zo." Dariël begon te grinniken terwijl hij de twee glazen volschonk met flonkerende robijnrode wijn waar gouden regenbogen uit leken op te springen. "Weet je wat ik weleens gehoord heb?"

"....hm." Beneden zingen ze ook .."want engelen bestaan niet.."

De twee engelen barstten in lachen uit. Daarna was het even stil omdat beiden genoten van de eerste slok hemelse drank. "Nu de sterretjes", commandeerde Dariël, "jij maakt immers de allermooiste.

Moet je mij toch ook eens leren."

"Zal ik doen, volgend jaar of zo, beginnen we bijtijds en als jij mij dan leert de prachtig gekleurde ballen en cirkels te maken, dan is de ene dienst de andere waard. Trouwens, jouw spiralen zijn ook niet mis, vooral die wat nevelige vindt ik bijzonder. Doen het goed tegen het donker en voorzien van mijn sterretjes zijn ze nog mooier."

"Wat je zegt, Iskander. Maar begin alsjeblief aan de lichtjes, want zoveel tijd hebben we niet meer."

"Denk jij dat het dit keer lukken gaat?", vroeg Dariël met een peinzende klank in zijn stem.

"Wat bedoel je?" Iskander zweefde net hoog in de ruimte om nog iets te verschikken aan twee door elkaar slingerende spiraalnevels. Hij week iets achteruit om het resultaat te bekijken.

"Beter zo, vind je niet?" "Ja, veel beter, maar..."

"O ja, wat zei je nu precies. Wat gaat lukken?" "Ik vroeg je", herhaalde Dariël op wat ongeruste toon, "of je denk dat het deze keer wél zal lukken." Iskander haalde zijn schouders op waarbij zilverkleurige vonkjes de ruimte inschoten. "Tja.., we kunnen nu constateren dat het Grote Wonder van destijds niet zoveel zin heeft gehad. Ze zijn daar beneden natuurlijk ook niet zo snel van begrip en redelijk egocentrisch ingesteld...."

"Te materialistisch ook..."

"En te dogmatisch."

"Ze staan nog in de kinderschoenen moet je bedenken en HIJ wil ze gewoon nog een kans geven en dan op een manier die hen misschien meer zal aanspreken en overtuigen, want op geestelijk niveau blijken ze nog niet zo snel te leren."

"Ze zijn toch wel gegroeid," voelde Iskander zich geroepen te verdedigen.

"Dat is zeker zo, maar ze zijn er nog lang niet en een beetje hulp kunnen ze wel gebruiken. Tenminste dat vond HIJ en ik ben het wel met hem eens."

"Ik ook, vriend, ik ook. Tenslotte hebben ze al zo lang niets meer van Hem en ons gehoord."

Iskander nam genietend nog een slokje van de wijn, "Ik hoop echt dat het goed genoeg is, we hebben wel ons uiterste best gedaan, maar toch... Het is een hele verantwoordelijkheid die HIJ op onze schouders heeft gelegd." "Als het mislukt..." De engelen keken elkaar weifelend aan. "Dan weten jullie pas over honderden jaren of het wel of niet gewerkt heeft," klonk een derde stem door de ruimte. "Hé, Salaam Jerzeh," knikten Dariël en Iskander de nieuw binnen gekomen engel vriendelijk toe. "God zij met jullie," groette Jerzeh glimlachend terug. En Allah met jou, maar dat zeiden we al." Jerzeh bekeek het wonder waar de twee engelen zo hard aan gewerkt hadden. "Ziet er fantastisch uit", complimenteerde hij hen, "als dit niet werkt dan weet ik het niet meer. In elk geval zou het voor de komende duizend jaar voldoende moeten zijn om hen bezig te houden en in die tijd kan veel gebeuren. Ook met hun geestelijk groei." "Dank je Jerzeh. En laten we dat hopen, want het is misschien hun laatste kans en HIJ heeft het al zo vaak opnieuw geprobeerd. Telkens weer een nieuwe cyclus en evolutie. Zou HIJ weer van voren af aan moeten beginnen." "Maar misschien is dat ZIJN lotsbestemming, ZIJN Karma zoals onze goede vriend Vishnu het altijd noemt als we het hebben over het Grote Wiel. Goden zijn daarvan niet uitgezonderd, denk je wel?" "Misschien niet, antwoordde Iskander, peinzend aan een vleugeldonsje plukkend, "tenslotte zijn ZIJ of is HIJ het Hele Al en maakt er tevens deel van uit." Dariël knikte: "Alles is EEN." "Juist." "De lichtjes Iskander, opschieten." Iskander sloot zijn ogen, vouwde een minuut lang de sneeuw witte dons vleugels om zich heen en blies met getuile lippen zijn engelenstof de ruimte in. Op 24 december ontwaakten Peking, Kabul, Moskou, Rome, Londen, Parijs, New York en alles wat daartussen lag. Het westen werd wat later wakker dan het oosten zoals elke dag gebruikelijk was vanwege de baan van de zon. Ergens halverwege die zonnereis werd het donker over de hele wereld. Donkerder zelfs dan op de duisterste dag. Angstige ogen, al weken levend tussen diverse kerstversieringen en lichtjes, keken omhoog. Jerzeh en Dariël zagen toe hoe de engelenadem van Iskander geruisloos het heelal bedekte en wonderlijker was dan het prachtigste sterrenstelsel. Over de nachtduistere wereld zweefde het glinsterende sterrenstof als gouden sneeuwvlokken uit de kosmos. De aarde hield haar adem in. Als op een teken verschenen verlichte planeten in de hemel, sommigen zilverig, anderen in onaardse kleuren maar allemaal schenen ze een zacht licht uit. Melkwitte spiraalnevels zakten naar omlaag en slingerden zich als engelenhaar tussen sterren en planeten terwijl het gouden sterrenstof op alles neerdaalde en daar stralend bleef liggen. "Mam, ik zei het toch, God heeft wél een kerstboom," lachte het kleine meisje met ogen als sterren.

JOY

6. Beligje Trijntje, geb. Alblasserdam 14-9-1858, overl. Ridderkerk 13-9-1861.

IX bv Trijntje Beligje Sparreboom, geb. IJsselmonde 7-11-1856, overl. Sliedrecht 7-11-1930, tr. 7-6-1879 Arie **Vermey**, geb. Sliedrecht 12-4-1857, griendwerker, touwspinner, overl. Sliedrecht 4-5-1936.

Uit dit huwelijk:

1. Arie Pieter, geb. Sliedrecht 12-9-1899, uitvoerder zinkwerken, tr. Gerrigje Cornelia van Noorloos.

VII an Job **Sparreboom**, geb/doop IJsselmonde 20/23-10-1796, klompenmaker, overl. Ridderkerk 19-12-1835, tr. IJsselmonde 22-5-1818 Annigje Huizer, doop Ridderkerk 19-4-1801, overl. Ridderkerk 17-2-1837, dr. van Dirk Jorisz. Huizer en Adriana Leensdr. Van Driel.

Uit dit huwelijk:

1. Jannigje, geb. Ridderkerk 3-2-1819, overl. Ridderkerk 5-3-1819.
2. Jannigje, geb. Ridderkerk 13-1-1820, volgt VIII bf.
3. Maria, geb. Ridderkerk 10-4-1821, volgt VIII bg.
4. Adriaantje, geb. Ridderkerk 17-5-1829, overl. Ridderkerk 7-8-1829.
5. Abraham, geb. Ridderkerk 9-10-1823, overl. Ridderkerk 28-7-1829.
6. Trijntje, geb. Ridderkerk 19-1-1826, volgt VIII bh.
7. Cornelia Pieterella, geb. Ridderkerk 16-7-1827, overl. Ridderkerk 7-8-1829.
8. Adriaantje, geb. Ridderkerk 2-10-1829, volgt VIII bi.
9. Abraham, geb. Ridderkerk 11-12-1832, overl. Ridderkerk 6-1-1833.
10. Abraham, geb. Ridderkerk 8-7-1834, overl. Ridderkerk 30-10-1835.

VIII bf Jannigje, geb. Ridderkerk 13-1-1820, tr. Ridderkerk 4-6-1841 Willem **Dedert**, geb. Rockanje 13-12-1813, timmerman, zn. van Hendrik Dedert en Dina Bel.

Uit dit huwelijk:

1. Wilhelmina, geb. Ridderkerk 2-9-1841.

VIII bg Maria Sparreboom, geb. Ridderkerk 10-4-1821, overl. Ridderkerk 17-10-1852, tr. Ridderkerk 19-8-1842 Job **de Jong**, geb. Ridderkerk 30-9-1820, scheepmaker, overl. Ridderkerk 7-8-1907, zn. van Jan de Jong en Maaike Bakker.

Uit dit huwelijk:

1. Jan, geb. Ridderkerk 10-12-1842.
2. Jacob, geb. Ridderkerk 26-2-1846, overl. Ridderkerk 8-5-1846.
3. Jacob, geb. Ridderkerk 1-12-1851, overl. Ridderkerk 31-1-1852.

VIII bh Trijntje Sparreboom, geb. Ridderkerk 19-1-1826, overl. Ridderkerk 7-4-1905, tr. Ridderkerk 18-2-1848 Gerrit **Lodder**, geb. Ridderkerk 27-12-1822, arbeider, overl. Ridderkerk 30-4-1902, zn. van Cornelis Lodder en IJda Kinder.

Uit dit huwelijk:

1. Annigje, geb. Ridderkerk 8-3-1847, overl. Ridderkerk 20-4-1914.
2. IJda, geb. Ridderkerk 1-12-1849, overl. Ridderkerk 24-2-1852.
3. IJda, geb. Ridderkerk 30-3-1852, overl. Ridderkerk 28-7-1920.
4. Jacob, geb. Ridderkerk 8-2-1855, tr. Maria van der Staay.
5. Cornelis, geb. Ridderkerk 29-5-1868, overl. Ridderkerk 14-8-1926.
6. Willem, geb. Ridderkerk 20-5-1861, overl. Ridderkerk 29-8-1888.
7. Abraham, geb. Ridderkerk 30-6-1864, overl. Ridderkerk 17-4-1894.
8. Gerrit, geb. Ridderkerk 19-1-1867, overl. Ridderkerk 8-4-1870.

VIII bi Adriaantje Sparreboom, geb. Ridderkerk 2-10-1829, overl. IJsselmonde 20-3-1898, tr. IJsselmonde 18-11-1852 Bastiaan **Nugteren**, geb. Ridderkerk 7-11-1829, arbeider, overl. IJsselmonde 14-5-1897, zn. van Jan Leendert Nugteren en Theuntje Kranenburg.

Uit dit huwelijk:

1. Jan Leendert, geb. IJsselmonde 12-10-1856, tr. Maria Korendijk.
2. Teunis, geb. IJsselmonde 11-9-1857, overl. IJsselmonde 12-10-1857.
3. Teuntje, geb. IJsselmonde 13-9-1864, overl. IJsselmonde 15-12-1864.
4. Adriana, geb. IJsselmonde 13-9-1864, overl. IJsselmonde 22-2-1883.
5. Teuntje, geb. IJsselmonde 15-5-1866, overl. IJsselmonde 25-11-1867.

VII ao Geertje Sparreboom, geb/doop IJsselmonde 21/31-1-1802, vlasarbeidster, overl. IJsselmonde 13-7-1864, tr. IJsselmonde 2-11-1822 Gerrit **van der Blom**, geb/doop Numansdorp 19/24-5-1801, vlasarbeider, overl. Ridderkerk 22-6-1849, zn. van Arie van der Blom en Sijgje de Baas.

Uit dit huwelijk:

1. Sija, geb. IJsselmonde 16-2-1823, overl. IJsselmonde 8-5-1824.
2. Sija, geb. IJsselmonde 17-2-1825, overl. IJsselmonde 21-8-1830.
3. Maria, geb. IJsselmonde 4-7-1826, overl. IJsselmonde 26-1-1828.
4. Elisabeth, geb. IJsselmonde 27-11-1827, tr. Klaas Korendijk.
5. Maria, geb. IJsselmonde 13-2-1829, overl. IJsselmonde 13-8-1847.
6. Sija, geb. IJsselmonde 1-7-1831, tr. Jacob van Kwawegen.
7. Trijntje, geb. IJsselmonde 17-10-1832, overl. IJsselmonde 9-3-1836.
8. Geertruy, geb. IJsselmonde 6-10-1834, arbeidster, overl. IJsselmonde 24-6-1849.
9. Arie, geb. IJsselmonde 17-6-1836.
10. Trijntje, geb. IJsselmonde 6-2-1838, tr. (1) Pieter Leentfaar, tr. (2) Gerrit Hoornweg.
11. Aaltje, geb. IJsselmonde 15-8-1841, overl. IJsselmonde 17-9-1841.

hier begint bijlage 33.

VI q Jan **Sparreboom**, doop Ridderkerk 27-9-1767, vlasboer, overl. Ridderkerk 3-3-1811, ot/tr. IJsselmonde/Ridderkerk 27-3/13-4-1789 Pietertje Penning, geb. IJsselmonde, doop Ridderkerk 10-2-1765, vlaster, overl. Ridderkerk 14-8-1824, dr. van Jan Pietersz. Penning en Ariaantje Ariensdr. van Hal.

Uit dit huwelijk:

1. Hendrik, geb/doop IJsselmonde 17/27-9-1789, volgt VII ap.
2. Adriaantje, geb/doop IJsselmonde 8/12-2-1794, overl. Heerjansdam 23-12-1847, tr. (1) IJsselmonde 5-2-1820 Jan **Vermeer**, doop IJsselmonde 10-2-1799, overl. Ridderkerk 25-5-1835, zn. van Jan Vermeer en Stijntje van der Munnik, tr. (2) IJsselmonde 12-11-1836 Willem **van der Spek**, geb/doop Barendrecht 16/25-9-1803, overl. Ridderkerk 2-12-1859, zn. van Pieter van der Spek en Steventje Dingemans Koster.
3. Ary, geb/doop IJsselmonde 11/18-12-1796, overl. IJsselmonde 21-4-1797.
4. Pieter, geb/doop IJsselmonde 16-2/8-4-1798, overl. jong.
5. Arie, geb/doop IJsselmonde 20/26-1-1800, overl. IJsselmonde 10-3-1800.
6. Lijsbet, geb/doop IJsselmonde 20/26-1-1800, volgt VII aq.
7. Geertje, geb/doop IJsselmonde 20/21-11-1802, volgt VII ar.
8. Arie, geb/doop IJsselmonde 7/13-2-1805.
9. Pieter, geb/doop IJsselmonde 7/13-2-1805.
10. Adam, geb/doop IJsselmonde 26-6/13-7-1806, volgt VII as.

VII ap Hendrik **Sparreboom**, geb/doop IJsselmonde 17/27-9-1789, vlasser, kolonist, overl. Ommerschans 27-1-1850, tr. IJsselmonde 5-2-1820 Anna Maria Drijs, geb/doop Hellevoetsluis 2/5-10-1794, overl. Nootdorp 11-4-1872, dr. van Jan Hendrik Andries Drijs en Christina Catharina Velderhof.

Uit dit huwelijk:

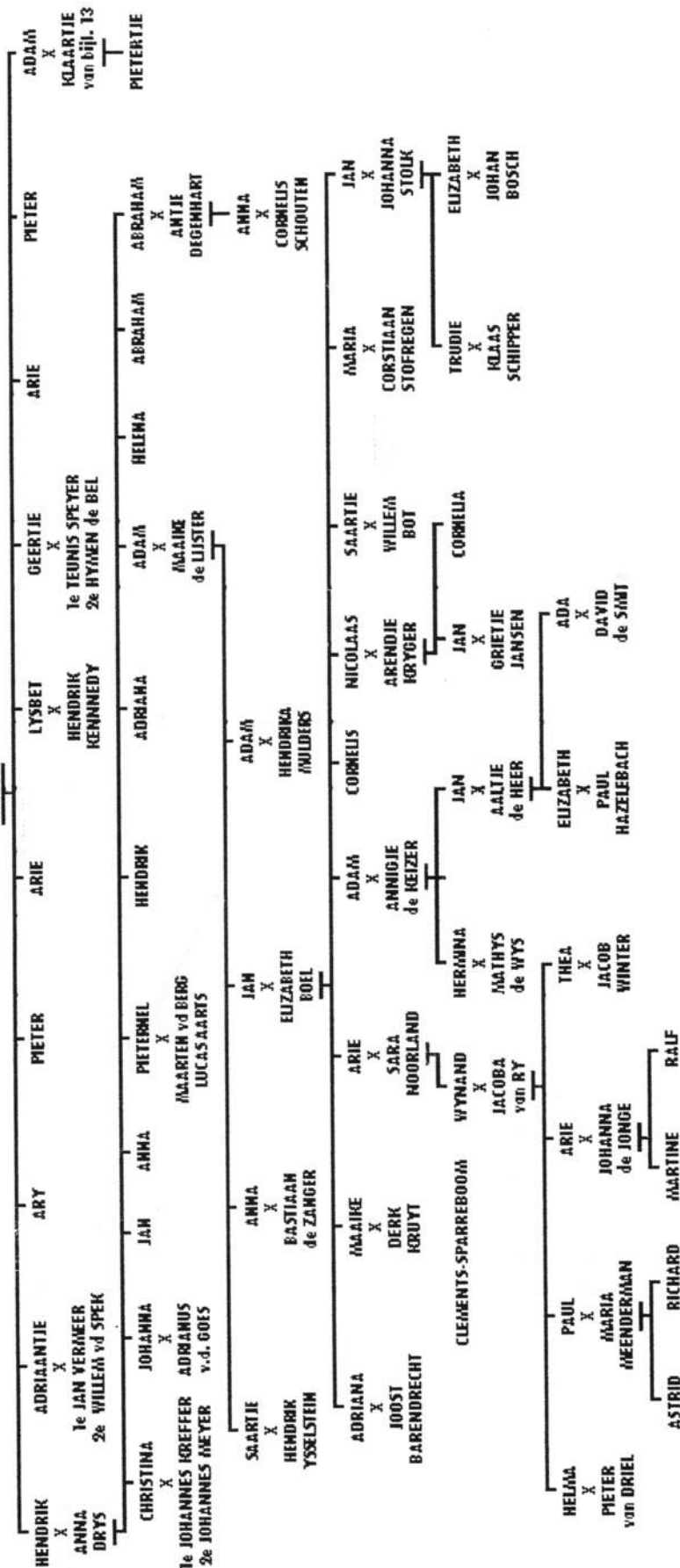
1. Christina Catharina, geb. Hellevoetsluis 16-5-1818, overl. 's-Gravenhage 7-3-1905, tr. (1) Johannes Stephanus **Kreffer**, tr. (2) Johannes **Meijer**.
2. Johanna Willempje, geb. Hellevoetsluis 16-5-1818, overl. Rotterdam 10-6-1884, tr. Rotterdam 3-5-1843 Adrianus **van der Goes**, geb.

JAN PIETERSZ. X GEERTHUY HENDRICKS VAN RULLUR

HENDRICK
X
LYSBETH
HUYSER

JAN
X
PIETERJE
PENNING

van bijl. 23

Een Sparreboom had in zijn leven
nog nimmer de gulheid bedreven.
En toen 't was gedaan
heeft hij zelfs spontaan
zijn pijp niet aan Maarten gegeven.

Prettige feestdagen
en een goed 2005!
Red.